

BIBLIOTECA **DIMINERTA** 112

EDGAR POË

FANTEZII HUMORISTICE

Tălmăcite de **ION DRAGU** și **RADU DRĂGESCU**

40623 C

No. **9**

PREȚUL **6 L**

516199V

BIBLIOTECA „DIMINEAȚA“

1125

EDGAR POË

FANTEZII HUMORISTICE

Tălmăcite de ION DRAGU și RADU DRĂGESCU

40623 C

516.199

EDITURA „ADEVĚRUL“, S. A.
Strada Săringar, 11

1-277

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO

1900

THE UNIVERSITY OF TORONTO

Parfenie Nicu
student anul III d
C.

LĂMURIREA TĂLMĂCITORILOR

Traducătorii lui Edgar Poë au arătat totdeauna o prefeerență marcată de a ne da versiunile acelor povestiri în care acest „geniu al groazei“ ne apare chinuit, dureros, înfricoșat și înfricoșător, îndrăgostit de macabru, căutător de efecte de teroare și de fantasmagorie dibace, exaltator al dramei sumbre complicată cu miraculos științific, ori logician înverșunat, urmărind adevăruri abstracte, pornit spre cele mai excentrice ipoteze și spre calculele cele mai grele.

Dela Cărbușul de aur la Demonul perversității, dela Puțul și pendula la Omul multimilor, dela Căderea Casei Usher la Pisica neagră ori la Scrisoarea furată, Edgar Poë ne-a fost prezentat cu pateticul dureros, cu pitorescul fantastic și cu monomania raționamentului logic cari îl caracterizează. Dar nu acesta e întregul Poë. Mai e o latură a operii lui în proză pe care tălmăcitorii ca și comentatorii lui au lăsat-o cât mai în umbră și care nu merită mai puțin să fie cunoscută.

Iată de ce am căutat să spicuiim din povestiri-

le lui, ceea ce am găsit potrivit ca să-l înfățișem și sub aspectul de inventator de fantezii voioase, uneori fără scop, de capricii pur humoristice ori mușcător satirice: un Poë care se recomandă prin suplețea șarjei, prin ascuțișul ironiei, prin puterea umorului și asprimea ver-vii, nu mai puțin originale ca compunere și formă, și mai ales printr'un grotesc învăluit în gravitate și sânge rece de cel mai înalt comic, care dă lectiuni morale ori satirei un relief dintre cele mai impresionante.

Dintre cele cinci fantezii pe care le tălmăcim aici, Săptămâna cu trei Duminici și, până la oarecare punct, Ducele de Omleta sunt pur humoristice, neurmărind un scop bine hotărît. Dracul în clopotniță e o grotescă șarjă a unor tipuri și obiceiuri flamande, Snobism e o satiră a ceea ce era pe vremea lui Edgar Poë în Anglia, „the lions“ (oamenii la modă). Iar De vorbă cu o mumie e râsul disprețuitor al lui Poë împotriva „progresului“ pe care el îl socotea o pacoste publică și pe care se răzbuna, oridecâteori avea prilejul, în ton de farsă, ades crudă.

I. D. și R. D.

SĂPTĂMÂNĂ CU TREI DUMINECI

„Om fără inimă, cap de catâr, tușigosule, plin de podagră și mâncat de molii, babalâcule, liftă bătrână!” suduii eu în gând, într’o după amiază, pe unchiul meu Droldegoujon, amenințându-l cu pumnul în închipuire.

O! numai în închipuire! Căci e drept că era oarecare nepotrivire între ceea ce spuneam și ceea ce nu aveam curajul să spun, între ce făceam și ce ași fi dorit să fac.

Când deschisei ușa salonului, bătrânul lup de mare ședea cu picioarele ridicate pe tăblia căminului și ținea în labă o cinzeacă de porto, străduindu-se să dea ascultare cântecului:

Umple-ți paharul gol!

Și golește-ți paharul plin!

— Dragă unchiule, zisei eu, închizând ușa și apropiându-mă de el cu cel mai lingușitor surâs, te-ai arătat totdeauna atât de bun și de îngăduitor,... de atâtea ori... în atâtea împrejurări... ți-ai arătat bunăvoința față de mine, așa că... că... văd bine că e de ajuns să-ți amintesc de a-facerea ceea atât de neînsemnată ca să fiu asi-

gurat încă odată de aprobarea d-tale desăvârșită.

— Hm! mormăi el. Bun băiat!... și pe urmă?

— Sunt sigur, dragă unchiule... (Dracul s'o ia pe via, asta bătrână!) că nu ai de gând să te împotrivești cu toț dinadinsul căsătoriei mele cu Kate. Nu e așa că-i numai o glumă voioasă de a D-tale? Ha! ha! ha!... Uneori, știi, glumele d-tale sunt tare nostime!...

— Ha! ha! ha! Mă păcătosule! Așa e!

— Sigur!... Așa era!... Știam eu bine că glumeai. Vezi d-ta, unchiule, singura dorință a lui Kate și a mea, e să ai bunătatea să ne spui ce-ai hotărît d-ta în ce privește ziua... înțelegi... unchiule. Pe scurt, când crezi că ar fi bine ca nunta să fie... să aibă loc, însfârșit... înțelegi.

— Să aibă loc? Ștregarule! O să afli acum... când are să aibă loc!

— Ha! ha! ha! Ce nostim! Ce nemerit răspuns! Ce duh! Cum îți spuneam, singura noastră dorință în clipa aceasta, unchiule, înțelegi d-ta... e să ne arăți data sigură când...

— A! sigură?

— Da, unchiule, chiar așa, dacă bine înțeles nu-ți displace.

— Dar nu s'ar putea, Bobby, s'o lăsăm așa în vânt, data aceasta?... Așa cam... peste un an, de pildă. Îți trebuie numai decăt o dată sigură?

— Dacă vrei, unchiule, cât mai sigură...

— Ei bine, Bobby, băiete, atunci... Știi că iești mare pișicher?... Atunci, de vreme ce vrei o

dată sigură, o să vă fac și eu odată pe plac...

— Dragă unchiule...

— Tăcere, domnule! (Imi înghiții vorba). Să vă fac și eu odată plăcerea. O să aveți consimțământul meu și punga — să nu uităm punga!—... Să vedem când o să le aveți... Azi e Duminecă, nu e așa? Ei bine, atunci vă veți căsători sigur — dar sigur, mă 'nțelegi? — în **săptămâna cu trei Dumineci**. Ai înțeles, domnule? Iți spun că îți dau pe Kate și zestrea pe deasupra în săptămâna cu trei Dumineci. Dar nu mai curând, auzi, pun-gașule, nu mai curând, chiar de-ași muri... Mă cunoști: știi că mă țin de cuvânt!.... Haide, șterge-o!

Zicând acestea, trase iute pe gât dușca de vin, pe când eu eșeam din odaie repede și desnădăduit.

*

Unchiul meu era tipul „bătrânului gentleman englez”. Dar, spre deosebire de eroul cântecului, avea multe slăbiciuni. Era un om mărunțel, repezit, buhăit și hemisferic, mănios, cu nasul roșiatec, cu capul mare, cu punga bine căptușită și cu un foarte adânc simțământ al însemnătății sale. Altmintrelea, inima cea mai bună din lume. Dar era călăuzit de un spirit de contrazicere din pricina căruia cei ce nu'l cunoșteau decât pe dinafară îl socoteau zgârcit. Ca mulți alți oameni cum se cade, părea stăpânit de o adevărată manie să „tantalizeze” pe cei din juru-i, manie ce lesne

putea trece drept reavoință dacă nu cercetai lucrurile mai de aproape. La orice cerere ce i se făcea, răspundea numaidecât printr'un „Nu” foarte hotărît. Dar după ce te chinuia mult, mult, sfârșea prin a nu mai refuza. La toate asalturile îndreptate împotriva pungii lui, se apăra cu înverșunare, dar la urmă de tot izbuteai să capeți o sumă potrivită cu durata asediului și îndărătnicia apărării. Nimeni nu făcea pomană cu mai multă lărgime de mână și cu mai multă reavoință.

Față de arte și mai ales față de literatură avea disprețul cel mai adânc. În această privință era un mic Casimir Perrier, și îi plăcea să amintească, cu o nostimă pronunțare, obraznica glumă: „Oare ăla ce e bun un poet?”, glumă pe care o socotea ca un **nec plus ultra** al înțelepciunii și judecății. De aceea, blestema mereu aplecarea mea către muze. Intr'o bună zi, pe când îi ceream o ediție nouă a lui Horațiu, îmi spuse că tâlmăcirea cea mai potrivită a vestitului „Poeta nascitur non fit” este „Poetii se nasc ca să nu facă nimic”. Lucru care, bine înțeles, mă scoase din sărite. Ura lui față de cultura clasică crescuse și mai mult în urma unei întâmplări ce-l îndreptase deodată spre ceea ce el presupunea că ar fi științele naturale. Cineva îl oprise pe stradă, luându-l nici mai mult nici mai puțin drept doctorul Dub'u L. De, profesorul de fizică experimentală. El porni pe această tangentă și de atunci nu mai fu cu putință să începi o convorbire tihnită cu unchiul meu decât asupra lucrurilor ce se împăcau cu noua

lui zmințeală. De toate celelalte puțin îi păsa. Politica lui era neclintită și nu se poate mai simplă. Era de părerea lui Horsley: „că oamenii nu trebuie să se ocupe de legi decât pentru a li se supune”.

Trăisem tot timpul pe lângă bătrânul gentleman. Părinții mei murind, îi lăsaseră moștenire ca un dar prețios persoana mea. Cred că în fundul sufletului lui, bătrânul hoțoman mă iubea ca și cum ași fi fost copilul său, aproape ca pe draga lui Kate, dar aceasta nu-l împiedeca să-mi facă zile fripte. Dela vârsta de cinci până la cincisprezece ani mă bătu la spate la date periodice. Dela vârsta de cinci până la cincisprezece ani, în fiecare zi lăsată de Dumnezeu, îmi făgădui că n'o să-mi dea nici o lețcaie. Eram ce-i drept un mare ștregar dar aceasta era o chestiune de fire, de principiu din parte-mi. În schimb Kate era o prietenă credincioasă și lucrul acesta îl știam. Era o fetișcană când într'o bună zi îmi mărturisi negrăit de dulce că-mi va fi nevastă cu zestrea ei cu tot, a'unci când voi putea căpăta consimțământul unchiului Droldegoujon.

Sărăcuța de ea! N'avea decât cincisprezece ani, și fără acel consimțământ nu putea intra în stăpânirea micii ei averi, mai 'nainte ca cinci nesfârșite veri „să'și târască lungimea lor fără capăt”. Ce era de făcut? La cincisprezece ani, cași la douăzeci și unu, — căci eu trecusem de Olimpiada a 5-a, — cinci ani ori cinci veacuri de așteptat e tot una. Degeaba plouară văicărelile

noastre pe capul bătrânului gentleman. Era „o piesă de rezistență”, cum ar spune d-nii Ude și Carène, și asediul nostru nu făcea altceva decât să înveselească firea lui sâcăitoare. Insuși Iov nu ar fi răbdat să vadă pe cotoiul acesta chinuind doi sărmani și nenorociți șoricei cum eram noi. În adâncul sufletului lui nu avea altă dorință mai scumpă decât să ne vadă căsătoriți. Era visul lui de multă vreme. Și, de fapt, ar fi dat zece mii de livre sterline din buzunarul lui (banii lui Kate erau deosebiți) ca să găsească un chițibuș care să-i îngăduie împlinirea dorințelor noastre atât de drepte. Dar avusesem neîndemânarea să aducem noi vorba despre căsătorie. Așa fiind, era peste puterile lui, — și cred lucrul acesta cu toată sinceritatea, — să nu pună bețe în roate căsătoriei noastre.

Am mai spus că avea slăbiciunile lui. N'am vroit să vorbesc de încăpățânarea lui. Căci încăpățânarea nu era desigur slăbiciunea lui. Când vorbesc astfel, înțeleg o superstiție ciudată, femeiască, de care nu se putea dezbăra. Era foarte priceput în tot ce privește visurile, prezicerile și alte fleacuri de soiul acesta. Apoi era foarte chichiricios asupra celor mai neînsemnate chestiuni de cinste, și om de cuvânt, fără îndoială, dar în felul lui. De altfel tocmai aceasta era una din zmintelile lui.

Înțelesul făgăduielor sale îl călca în picioare fără nici o muștrare, dar **slova** era pentru el un legământ peste care nu trecea cu nici un preț.

Chiar de aceasta se folosi șireata de Kate, curând după convorbirea mea cu unchiul, ca să aibă la mână un ajutor pe care nu'l mai nădăjduiam. Și de oarece, cași barzii și oratorii din vremurile noastre, am cheltuit în prolegomene tot timpul și, ași putea spune, tot locul pe care îl aveam la îndemână, o să înșir în câteva vorbe ceea ce e mai de căpetenie în povestea aceasta.

Intâmplarea făcu să se afle printre cunoscuții unchiului meu — în lumea marinarilor — doi domni cari tocmai puseseră piciorul pe pământul Angliei, după o lipsă de un an petrecut și de unul și de celălalt în călătorii prin străinătate.

Impreună cu acești domni, și după ce mai înainte ținusem sfat, merserăm la unchiul Droldegoujon, vară-mea și cu mine, într'o Duminică după amiază, și anume în ziua de 10 Octombrie, trei săptămâni după hotărîrea ce tăiase atât de crud aripele nădejilor noastre. Vreo jumătate de ceas vorbirăm numai de lucrurile obișnuite. Dar la urmă, izbutirăm să aducem astfel vorba:

CAPITANUL PRATT

— Da, am lipsit un an în cap. Pe viața mea, chiar azi se împlinește anul. Să vedem... da! E chiar așa! Azi e zece Octombrie. Iți mai aduci aminte, domnule Droldegoujon că am trecut pela D-ta chiar în ziua de zece Octombrie acum un an, să'mi iau rămas bun. Și, fie zis în treacăt, printr'o ciudată potrivire... nu e așa?... prietenul nostru, căpitanul Smitherton a lipsit și el tot

un an în cap și tot azi se împlinește un an dela plecarea lui.

SMITHERTON

Da, tocmai un an... aproape. Cred că vă amintiți, domnule Droldegoujon, că am venit și eu cu căpitanul Pratt, anul trecut, ca să'mi iau ziua bună înainte de plecare?

UNCHIUL.

Da, da! Imi aduc foarte bine aminte... Este în adevăr foarte ciudat. Amândoi să lipsiți tocmai un an! Foarte ciudată potriveală, zău... Sigur că doctorul Dublu L. De ar numi-o un concurs de împrejurări neobișnuit. Doctorul Dub....

KATE (luându-i vorba)

Sigur, tată! E foarte curios lucru. Dar mai trebuie să știi că, căpitanul Pratt și căpitanul Smitherton n'au urmat același drum, ceea ce e o deosebire, nu e așa?

UNCHIUL.

Habar n'aveam, hoțoaico. De unde era să știu? Dar dacă e așa, cu atât mai mult trebuie să ținem seamă, și doctorul Dublu L. De...

KATE.

Așa e, tată, căpitanul Pratt a trecut pela Capul Horn și căpitanul Smitherton pe la capul Bunei-Speranțe.

UNCHIUL.

Ia te uită! Unul mergea spre Răsărit, pe când celălalt pornea spre Apus, hoțoaico! Și amândoi au făcut ocolul pământului. In privința aceasta Doctorul Dublu...

EU (repede)

Căpitane Pratt, ar fi bine să veniți mâine împreună cu domnul Smitherton ca să petreceți seara cu noi. O să ne povestiți călătoria și o să facem o partidă de whist.

PRATT.

De whist, dragă băiete? Uiți că mâine e Duminecă. Rămâne pe altă zi.

KATE

Dar nu, cum se poate? Robert nu e nebun! Astăzi e Duminecă.

UNCHIUL.

Tocmai! tocmai!

PRATT.

Vă cer iertare la amândoi, dar nu cumva vreți să-mi turnați mie vrute și nevrute? Știu eu foarte bine că mâine e Duminecă deoarece...

SMITHERTON (foarte uimit).

Ei, asta e! dar la ce vă gândiți? Ieri a fost Duminecă, dacă nu vă supărați!

TOȚI.

Ieri Duminecă? Haide de, n'ai nimerit-o!

UNCHIUL.

Azi e Duminecă, vă spun din nou. Ce naiba, știu ce vorbesc!

PRATT.

Ba de loc: mâine e Duminecă!

SMITHERTON

Sunteți nebuni cu toții. Sunt sigur că ieri a fost Duminecă, așa cum sunt că stau acum pe scaun.

KATE (sculându-se repede).

Acum mă lămuresc ce este! Tată, iată ce te osândește, știi tu la ce. Lăsați-mă să vă lămuresc totul cât ați clipi. Zău că e foarte limpede. Căpitanul Smith crede că ieri a fost Duminecă. Are dreptate, a fost Duminecă. Vărul Bobby, tata și cu mine, spunem că azi e Duminecă. Avem dreptate, e Duminecă. Căpitanul Pratt ține morțiș că mâine are să fie Duminecă. Are și dânsul dreptate: o să fie Duminecă. La dreptul vorbind, toți avem dreptate și iată săptămâna cu trei Dumineci.

SMITHERTON (după câțva timp).

Știi, Pratt, că e adevărat ce spune Kate? Suntem amândoi niște proști bătrâni. Iată cum stau lucrurile, domnule Droldegoujon. După cum știi, pământul are 24.000 de milioane circumferință. Globul pământesc se învârte în jurul osiei lui, și, în această rotire sau rostogolire, străbate dela Apus la Răsărit toată lungimea celor 24.000 de milioane

tocmai în 24 de ore. Urmărești ce spun, domnule Droldegoujon?

UNCHIUL.

Firește, firește! Doctorul Dub...

SMITHERTON (tăindu-i vorba).

Ei bine, domnule, asta face o iuțeală de 1000 de mile pe oră. Acum, închipuiește-ți că corabia mea mă duce de aici până la 1000 mile spre Răsărit. Firește că sunt cu o oră mai înainte față de răsăritul soarelui la Londra. Văd răsărind soarele cu o oră mai de vreme decât îl vezi d-ta. Atunci dacă fac încă 1000 mile în aceeași direcție am înaintat cu două ore față de răsăritul soarelui; alte 1000 de mile și sunt înainte cu trei ore, și așa mai departe până ce voi fi făcut ocolul globului și mă voi fi întors în acest loc. Am străbătut așa 24.000 de mile spre Est și sunt cu 24 de ore mai înainte față de răsăritul soarelui la Londra, adică tocmai cu o zi. Ai înțeles, hai?

UNCHIUL.

Dar Dublu L. De...

SMITHERTON (foarte tare).

Căpitanul Pratt, dimpotrivă, când s'a depărtat cu 1000 de mile spre Apus, a fost în întârziere cu o oră, iar când a străbătut cele 24.000 de mile spre Apus, a rămas în întârziere cu 24 de ore, adică o zi întreagă, față de Londra.

Așa se face că pentru mine ieri a fost Duminică, pentru d-ta e azi, și pentru Pratt e mâine. Și ceea ce e și mai mult, domnule Droldegoujon, e siguranța că **niciunul dintre noi nu se înșală**. Căci nu există nici un motiv științific că părerea unuia dintre noi să precumpănească pe a celorlalți.

UNCHIUL.

Sărmana mea căpățână!... Fie! Iată ce mă osândește, Kate, cum zici tu. Eu, vedeți voi, sunt om de cuvânt. Am să-ți dau pe fiică-mea și zestre pe deasupra, dragă băiete, când îți va plăcea. Trei Dumineci ținându-se una de coada alteia! Mă duc chiar acum să întreb pe doctorul Dublu L. De ce crede despre aceasta. 1)

1) Jules Verne in „Ocolul Pământului in 80 de zile” folosește aceeași idee. (N. tr.).

DRACUL IN CLOPOTNIȚĂ

Cât e ceasul ?

(O veche zicătoare).

Oricine știe, îndeobște, că locul cel mai frumos din lume este, — sau mai bine zis era, vai! — târgul olandez Vondervotteimittiss¹⁾. Totuși, fiind destul de depărtat de drumul mare și cam mărginaș, pot presupune că prea puțini, dintre cititorii mei s'au dus să-l cerceteze. Pentru lămurirea celor ce nu l-au văzut niciodată, socot nimerit să intru în câteva amănunte privitoare la el. Și descrierea aceasta e cu atât mai trebuincioasă, cu cât numai nădejdea de a câștiga pentru locuitorii lui simpatia tuturor, e ceea ce mă face să povestesc nenorocirile petrecute de curând acolo. Nici unul dintre cei ce mă cunosc nu se va îndoii că pentru îndeplinirea acestei sarcini nu voi desfășura toată nepărtinirea

1) Pronunțarea fonetică a frazei engleze: „Wonder what time it is!“ — admiră cât e ceasul. (N. tr.).

neclintită, tot scrupulul în verificarea dovezilor care se cer cu drept cuvânt dela cel ce dorește să fie socotit ca un istoric.

După ce am cercetat și am comparat medaliile, manuscrisele și inscripțiunile, sunt în măsură să afirm hotărît că târgul Vondervotteimittiss a fost dela începutul său în starea în care se află astăzi. Iar în ce privește data acestui început, îmi pare rău că nu pot să vorbesc decât cu acel soi de **determinanți nedefiniți** cu care unori matematicienii sunt siliți să se mulțumească în anumite formule algebrice. Această dată — dacă mă pot exprima astfel — ținând seama de marea ei vechime — nu poate fi mai mică decât o cifră oarecare pe care vrem s'o luăm.

În ce privește derivația numelui acesta de Vondervotteimittiss, trebuie să mărturisesc cu mâhnire că sunt tot atât de puțin lămurit. Printre mulțimea de păreri asupra acestui punct delicat, — unele bătătoare la ochi, altele erudite, altele care au din belșug însușirile protivnice, — nu găsesc nici una care să poată fi socotită ca mulțumitoare. Poate că ar fi de preferat ipoteza lui Grogswigg — care se cam potrivește cu a lui Kroutaplenttey. Iat-o : **Vonder**votteimittiss, — **Vonder**, lege **Donder**, — **Votteimittiss**, quasi und **Bleitzig**; — **Bleitzig**, opso!, pro **Blitzen**. La dreptul vorbind, derivarea aceasta este întărită de unele urme de fluid electric ce se văd în vârful clopotniței Casei Sfatului. Mă feresc însă să mă compromit într'o discuție așa de însemnată și

trimet pe cititorii doritori de informații la **Oratiunculae de Rebus Praeter-Veteris** a lui Dundergutz. Vezi deasemenea și Blunderbuzzard: **De Derivationibus**, p.p. 27 la 5010, infolio, ediția gotică, cu slove roșii și negre, cu reclamă și nesemnată, în care veți consulta cu folos și notele de pe margini autografe ale lui Stuffundpuff, cu subcomentariile lui Gruntundguzzell.

Cu tot întunerecul ce învăluie astfel data întemeiării târgului Vondervotteimittiss și etimologia numelui său, nu mai încape îndoială, cum am spus și mai sus, că a fost totdeauna așa cum e și astăzi. Nici cel mai bătrân dintre locuitorii târgului nu și poate reaminti o cât mai mică schimbare în înfățișarea locului lui de naștere; și, de fapt, numai presupunerea puținței acestui lucru este socotită ca o insultă. Satul e așezat într'o vale circulară care măsoară de jur împrejur cam un sfert de milă; e înconjurat de dealuri frumoase dincolo de cari locuitorii nu s'au încumetat să treacă nici odată. Lucrul e lesne de înțeles de oarece ei nu cred că ar putea fi ceva de cealaltă parte a dealurilor.

Jur împrejurul văii (care e netedă de tot și pardosită cu lespezi pe toată întinderea ei) se înalță un șirag neîntrerupt de **șaizeci** de căsuțe. Acestea, rezimate de dealuri, privesc firește spre centrul câmpiei care se află tocmai la **șaizeci** de yarzi de ușa fiecărei locuințe. Fiecare casă are în față o bucațică de grădină, cu o cărare circulară, un cadran solar și **douăzeci și patru** de

20
EDGAR POE

verze. Planul acestor locuințe este într'atât de asemănător încât nu se pot deosebi în nici un chip unele de altele. Din pricina marelui vechimi, arhitectura e de un stil cam ciudat, dar cu atât mai pitoresc. Sunt zidite din cărămizi roșii bine arse, cu capetele negre, așa că pereții par niște șahuri mari de tot. Ciubucele, care sunt potrivite după restul casei, se întind pe marginea acoperișului și deasupra ușilor principale.

Ferestrele sunt înguste și înfundate, cu gemulețe foarte mici și cu multe giurgiuvele. Pe acoperiș, stau o mulțime de olane cu urechiușe lungi și rotunzite. Lemnăria e peste tot de culoare închisă, și acoperită din belșug cu podoabe sculptate ale căror modele sunt de puține feluri; căci din vremuri străvechi, sculptorii din Vondervottei-mittiss n'au fost nici odată în stare să reproducă altceva decât două lucruri, — un orologiu și o varză. Dar le făuresc minunat de bine și le vâra oriunde găsec un loc pentru dalta lor.

Locuințele se aseamăna între ele și pe dinăuntru ca și pe dinafară, iar mobilierul este alcătuit pretutindeni după același calapod. Pardo-seala e făcut din lespezi mici drepunghiulare, scaunele și lemnele sunt de lemn negru cu picioare sucite, subțiri și îngustate la capete. Sobele sunt late și înalte și înzestrate nu numai cu orologii și verze sculptate pe chenarul lor, ci și cu un orologiu adevărat care face un minunat tic-tac pe tăblia de sus, iar la fiecare capăt al tăbliei o glastră având în ea o varză ce stă

veșnic în același loc. Intre fiecare varză și orologiu se mai găsește câte un mic maimuțoi chinezesc al cărui pântec burduhănos, îngăruit drept la mijloc, poartă cadranul unui ceasornic.

Căminul e larg și adânc, cu pirostriile răsucite și mohorâte. Focul arde încontinuu și deasupra-i stă mereu o căldare mare, plină cu varză acră și carne de porc, pe care stăpâna casei o supraveghează într'una. E o cucoană mărunță, bătrână și grasă, cu ochii albaștrii și fața stacojie, purtând o scufie mare în chip de căpățână de zahăr, împodobită cu panglici roșii și galbene. Rochia e de stambă portocalie, foarte largă la spate, foarte scurtă în talie, — și de fapt foarte scurtă peste tot, căci nu trece de jumătatea pulpelor. Pulpele sunt cam grase și gléznele la fel; dar poartă o pereche frumoasă de ciorapi verzi. Pantofii — de piele trandafirie — sunt legați cu funte de panglică galbenă răsucită în chip de varză. Cu mâna stângă ține un ceasornic olandez, mic și greu, iar cu dreapta se folosește de lingura trebuincioasă pentru varză și carnea de porc. Lângă ea, stă o pisică mare și vărgată, purtând atârnat de coadă un ceasornic mic de aramă aurită și cu repetiție, pe care băieții i l'au atârnat ca să-și bată joc de ea.

Cât despre băieți, iată-i pe câteși trei în grădină, păzind porcul. Fiecare nu-i mai înalt de două picioare¹⁾. Poartă toți pălării în trei col-

1) Un picior, ca măsură de lungime, are 0,3048 m. (N. tr.).

țuri, veste roșii ce se coboară până pe coapse, pantaloni scurți de piele de căprioară, ciorapi lungi roșii și redingote lungi cu nasturi mari de sidef. Fiecare are și câte o lulea în gură și un ceas mic și pântecos în mână dreaptă. Trage un fum și'și privește apoi ceasul sau se uită la ceas și apoi trage un fum. Porcul, mare și lenevos, se indeletnicește ori să mănânce foile de varză căzute pe jos ori să scuture ceasornicul aurit, cu repetiție, pe care ștregarii i l'au agățat și lui de coadă ca să fie tot așa de mândru ca și pisica.

Tocmai în fața porții, într'un jilț cu spetează înaltă și căptușit în fund cu piele, cu picioarele răsucite și înguste jos ca și ale meseilor, șade bătrânul stăpân al casei. E un domn în vârstă și scundac, buhăit peste măsură, cu ochii mari și rotunzi și gușa dublă. Imbrăcămintea lui seamănă cu a băieților, — deci nu mai e nevoie să mai vorbesc despre ea. Singura deosebire e că luleaua lui e ceva mai mare ca a lor, ceea ce îi îngăduie să scoată mai mult fum. Are și el ceasornic, numai că îl poartă în buzunar, căci la dreptul vorbind, are altceva mai bun de făcut decât să supravegheze un ceasornic, — și am să vă lămuresc eu ce anume. Șade cu piciorul drept peste genunchiul stâng, cu o înfățișare serioasă, și cu cel puțin unul din ochi ațintit hotărît asupra unui lucru de mare însemnătate care se află în mijlocul câmpiei.

Acest lucru se află în clopotnița Casei Sfatului. Membrii Sfatului sunt toți foarte scunzi, rotunzi,

unturoși, isteți, cu ochii cât niște farfurioare și niște duble guși uriașe; au hainele mai lungi și cataramele pantofilor mai mari ca ale cetățenilor de rând din Vondervotteimittiss. Dela sosirea mea în târgușorul lor, au ținut mai multe ședințe extraordinare și au votat aceste trei hotăriri însemnate:

„E o fără de lege să schimbi vechea așezare a lucrurilor”;

„Nimic nu poate fi îngăduit în afară de Vondervotteimittiss”, și

„Datorăm credință orologiilor și verzelor noastre”.

Deasupra sălii de ședințe a Sfatului, se ridică clopotnița și în această clopotniță e turnul în care se află, din vremuri neștiute, fala și minunăția satului, — marele orologiu al târgului Vondervotteimittiss. Și spre el sunt îndreptați ochii bătrânilor gentlemeni ce stau pe fundurile de piele ale jilțurilor lor.

Marele orologiu are șapte cadrane — câte unul pe fiecare din cele șapte fețe ale turnului — astfel că poate fi lesne văzut de pretutindeni. Cadranele sunt late și albe, limbile grele și negre. Un om este însărcinat cu îngrijirea turnului și singura lui treabă e să vegheze asupra orologiului, dar funcția aceasta e cea mai desăvârșită sinecură, — căci din vremurile cele mai vechi orologiul din Vondervotteimittiss n'a avut niciodată nevoie de ajutorul lui. Până 'n timpul din urmă, numai faptul de a presupune o atare eventualitate, însemna o adevărată erezie. Din vremurile cele

mai depărtate pe care le amintesc arhivele, ceasurile au fost sunate cu punctualitate de către clopotul cel mare. N'a fost pe lume alt loc la fel în care să se poată ști atât de exact ora adevărată. Când limba cea mare găsea cu cale să zică: „Amiază!”, toate supusele ei ascultătoare își deschideau gâtlejele în același timp și răspundeau ca un singur ecou. Pe scurt, bunii târgoveți aveau oarecare dragoste față de varza lor acră, dar erau mai cu seamă mândrii de orologiile lor.

Toți oamenii cari se bucură de o sinecură oarecare sunt mai mult sau mai puțin respectați, și deoarece păzitorul turnului din Vondervotteimittiss are cea mai desăvârșită dintre sinecure, este omul cel mai respectat de pe pământ. El e mare dregător al satului și chiar porcii îl privesc cu un simțimânt de adâncă venerație. Haina lui cu coadă e **mult** mai lungă, luleaua, cataramele dela pantofi, ochii și pânțelece lui sunt **mult** mai mari ca ale oricăruia dintre bătrânii gentlemen ai satului, iar gușa lui nu e numai dublă, ci triplă.

Am descris târgul Vondervotteimittiss în toată strălucirea bunului său trai. Ce nenorocire! vai! că o icoană atât de frumoasă avea să fie întoarsă pe dos.

O zicătoare umbla de multă vreme printre cetățenii cei mai cu scaun la cap ai târgului, anume că: „nimic bun nu poate veni de dincolo de dealuri”, și părea în adevăr că aceste cuvinte aveau în ele un soi de inspirație profetică. Era ceasul două-

sprezece din zi fără cinci minute, — alaltăieri, — când iată că un lucru cu înfățișare ciudată se ivi pe creasta dealului dinspre Răsărit. O întâmplare ca aceasta trebuia să atragă luarea aminte a tuturor, și fiecare dintre bătrânii gentlemeni așezați pe fundurile de piele ale jilțurilor lor, își întoarse unul din ochi, cu o spaimă buimăcită, spre fenomenul ce se ivise, în vreme ce celălalt ochi îl ținea ațintit neclintit asupra orologiului din clopotniță.

La douăsprezece fără trei minute, se putu vedea că lucrul acela mic și ciudat era un tânăr mărunțel cu chip străin. Cobora dealul în goană, astfel că fiecare putu în curând să-l cerceteze în voie. Era desigur cea mai neobișnuită viețuitoare ce se văzuse vreodată în Vondervotteimittiss. Fața-i era de culoarea tutunului, nasu-i era coroiat, ochii ca niște boabe de mazăre, gura largă, și părea că-i place să arate, râzând dela o ureche până la cealaltă, un minunat șirag de dinți. Împreună cu mustățile și cu favoritele, era tot ce se putea vedea din fața lui. Era cu capul gol și părul încârlionțat. Imbrăcămintea-i se alcătuia dintr'o haină neagră, strânsă pe trup, cu coadă de rândunică, cu un capăt lung de batistă albă atârând din buzunar; dintr'o pereche de pantaloni scurți de nankin negru; din ciorapi negrii și dintr'un fel de pantofi cu funte mari de mătăasă neagră drept cataramă. Sub un braț purta o pălărie-clac înaltă, iar sub celălalt o vioară cam de vreo cinci ori mai mare ca el. În mâna stângă

avea o tabacheră de aur și tot dându-se peste cap pe deal și făcând tot soiul de pași închipuți, trăgea din când în când pe nas tabac părând foarte mulțumit de el însuși. Să mă bată Dumnezeu! Era cu adevărat o mare ciudățenie pentru cinstiții cetățeni din Vondervotteimittiss.

La dreptul vorbind, omul acesta, cu tot rânjetul lui, avea pe față ceva hotărît care nu proorocea nimic bun; în timp ce țopăia prin sat, înfățișarea prea veche a jumătăților lui de pantofi, deșteptă oarecare bănueli și mulți dintre târgoveții ce-l văzură atunci ar fi dat mult ca să poată arunca o privire sub batista ce atârna așa de nepotrivit din buzunarul hainei lui cu coadă de rândunică. Dar ceea ce pricinui în deosebi cea mai îndreptățită indignare, fu că acest păcătos de filfizon, tot încercând când un fandango¹⁾ când o piruetă, nu părea căși dă de loc seama de ce poate fi **măsura timpului** în jocul pașilor lui. Bieții târgoveți abia avuseseră vreme să caște ochii mari, când iată că, tocmai cu o jumătate de minut înainte de ora douăsprezece, pungașul sări în plin în mijlocul lor, făcu un pas de dans încoace și un altul încolo, apoi după o răsucitură pe câlcâiul unui picior, se repezi așa cum zboară un porumbiel, spre turnul Casei Sfatului, unde păzitorul orologului, încremenit de uimire, ședea fumând, cu o înfățișare de demnitate și de adâncă mâhnire. Dar prichindelul îl apucă de nas, i-l trase și îl

1) Vioi dans spaniol în trei timpi. (N. tr.)

scutură, îi puse pe cap pălăria-clac, i-o înfundă peste ochi și peste gură, apoi, învărtind în aer vioara îl croi cu ea așa de zdravăn încât știută fiind grăsimea păzitorului și sonoritatea cavernoasă a vioarei, ai fi jurat că un regiment întreg de tobe mari bătea retragerea infernală în turnul clopotniței din Vondervotteimittiss.

Nu se știe la ce răzbunare desnădăjduită ar fi împins pe locuitori atacul acesta potrivit oricărui principiu de drept, dacă nu s'ar fi întâmplat că ora să fie douăsprezece fără o jumătate de secundă. Clopotul avea să sune și era lucru de căpetenie ca fiecare să-și privească cu luare aminte ceasornicul. Era totuși lucru vădit că tocmai în clipa aceea netrebnicul din clopotniță avea ce avea cu clopotul. Dar cum clopotul începuse să sune, nimeni n'avea răgazul să bage de seamă ce punea la cale prichindelul, căci fiecare era cu toată luarea aminte să numere bătăile clopotului:

— Unu! zise orologiul.

— Eine! ziseră ca un ecou toți bătrânii gentlemani din Vondervotteimittiss în jilțurile lor cu fundul de piele. Eine! zise și fiecare dintre ceasornicele lor. Eine! ziseră ceasornicele nevestelor lor; și Eine! ziseră ceasornicele copiilor lor și ceasornicele micuțe, aurite și cu repetiție, atârinate de cozile pisicii și porcului.

— Două! urmă clopotul cel mare; și:

— Touă! repetară toate ecourile ceasornicării.

— Trei! Patru! Cinci! Șase! Șapte! Opt! Nouă! Zece! zise clopotul.

— Drei! Badru! Tinți! Jase! Jabte! Obt! Nouă! Jețe! răspunseră celelalte.

— Unsprezece! zise clopotul cel mare.

— Unzbrezece! întăriră orologiile subalterne.

— Douăsprezece! zise clopotul.

— Touăzbrezece! răspunseră ceilalți mulțumiți, scoborând glasul.

— Va să zică e amiază! încheiară toți bătrânii gentlemeni, băgându-și ceasornicele la loc în buzunare. Dar clopotul cel mare nu sfârșise încă cu ei.

— Treisprezece! zise el.

— La Tracu! sughițară toți bătrâneii îngălbenedind, lăsând să le cadă lulelele și luând piciorul drept de peste genunchiul stâng.

— La Tracu! gemură ei. Dreizbrezece! Dreizbrezece! Mein Gott! uite că-i ceasul dreizbrezece agum.

Dece să mai încercăm să descriem grozavele întâmplări ce urmară? Intreg târgul Vondervotteimittiss fu cuprins deodată de un jalnic zbucium.

— Ge z'a îndâmblat cu farza mea agră? strigară toate nevestele. Drepue să vie văgudă derci te un geas!

— Ge z'a îndâmblat cu luleaua mea? blesteară toți bătrânii gentlemani. Dunede și vulcere! Drebue să vie goală te un geas!

Și o îndesară așa de repede și de mânios încât toată valea se umplu îndată de un fum de nepătruns.

În timpul acesta, verzele se făcuseră roșii, și

parcă Old Nick¹⁾ însuși luase în stăpânire tot ce avea chip de ceasornic. Orologiile sculptate pe mobile dănțuiau ca vrăjite, pe când cele de pe sobă deabia puteau să 'și stăpânească furia și sbârânăiau ora treisprezece tremurându-și limbile și bâțându-se de-ți era mai mare groaza să privești. Dar ceea ce era mai rău: nici pisicile, nici porcii nu mai puteau îndura destrăbălarea micuțelor ceasornice cu repetiție atârinate de cozile lor, și-și arătau necazul alergând cu toții în piață, zgâriând și râcâind și zbierând și mormăind și repezindu-se la fața oamenilor și vârându-se sub fustele cucoanelor, făcând o larmă înfricoșătoare și o neorânduială cum nu 'și poate închipui un om în toate mințile.

Și era lucru vădit că nelegiuitul acela mărunțel și păcătos care sta în clopotniță se străduia cât putea mai bine ca să înțească și mai mult grozăviile acestea. Din când în când se putea zări pungașul, printre norii de fum.

Ședea, în turn, pe pântecul păzitorului care zăcea întins pe spate. Nelegiuitul ținea între dinți frânghia clopotului și trăgea de ea scuturând, din cap, făcând atâta larmă încât urechile îmi țiuie și acum numai că 'mi aduc aminte. Și scârțâia pe coardele vioarei lui mari, fără măsură și fără ton, cu amândouă mâinile, vrând să pară, păcătosul, că cântă: „Judy O'Flamagan și Faddy O'Rafferty”.

1) Diavolul. (N. tr.).

Văzând această jalnică stare a lucrurilor, de scârbă părăsii târgul, și acuma cer ajutorul tuturor celor cărora le place ora exactă și varza bună. Să mergem cu toții asupra orașelului și să readucem vechea stare a lucrurilor la Vondervotteimittiss, zvârlind jos din înălțimea clopotniței pe mărunțelul nelegiuit.

SNOBISM 1)

*Toată lumea se ridică
pe vârful celor zece degete
dela picioare cuprinsă de
o stranie încremenire,*

Episcopul Hall

Sunt, — adică eram un om mare; dar nu's nici autorul lui Iunius²⁾, nici omul cu masca de fier; căci mă numesc după cât cred, Robert Jones, și m'am născut undeva în orașul Fum-Fudge.

Cea dintâi faptă din viața mea fu să-mi apuc nasul cu amândouă mâinile. Mama văzu gestul acesta și mă botează geniu; tata plânse de bucurie și mi dăruî un tratat de nozologie, pe care îl știam pe de rost înainte chiar de a purta pantalonii.

Incepui de atunci să presimt calea pe care a-

1) Am înlocuit cuvântul „leu“ (lion) care era pe vremea lui Poë calificativul omului care a provocat curiozitatea publică și e căutat de toți, prin acela de „snob“ adaptat epocii noastre.

2) Pseudonimul autorului rămas necunoscut al unor faimoase scrisori politice, de o vehemență remarcabilă publicate la Londra între 1769—72. (N. tr.).

veam să apuc, în lumea științei, și încurând înțelesei că orice om, dacă are un nas îndeajuns de impunător, poate, lăsându-se călăuzit de el, să ajungă la demnitatea de snob. Dar atențiunea mea nu se îngădi numai în teorii pure. În fiecare dimineață, îmi trăgeam de două ori trompa, și'nghițeam o duzină de păhărele.

Când ajunsei major, tata mă întrebă într'o zi dacă voesc să viu cu el în odaia lui de lucru.

— „Fiul meu, zise el îndată ce luarăm loc, care este scopul de căpetenie al vieții tale?

— Tată, răspunsei eu, e studiul nozologiei.

— Și ce e nozologia, Robert?

— E știința despre nasuri, zisei eu.

— Și poți să'mi spui, întrebă el, ce înțeles are cuvântul **nas**?

— Nasul, tată, răspunsei eu mai încet, a fost definit în chip felurit de către o mie de autori. (Aici, îmi scosei ceasul). E ora douăsprezece sau aproape douăsprezece din zi, — avem dar vreme până la miezul nopții să-i trecem pe toți în revistă. Incep deci: — „Nasul, după Bartholinus, este umflătura, cocoașa, ieșitura...

— Foarte bine, Robert, întrerupse bătrânul gentleman. Sunt trăznit de nesfârșitul cunoștințelor tale, — negreșit că sunt, — o, da, pe sufletul meu! (Aici, închise ochii șiși puse mâna pe inimă). Apropie-te! (Mă apucă de braț) Educația ta poate fi de-acum socolită ca sfârșită, — a sosit vremea ca să te vâri în lume, — și n'ai nimic mai bun de făcut decât să-ți urmezi

pur și simplul nasul. De aceea... de aceea... (zicând acestea mă duse, cărându-mi lovituri de picioare, pe scară în jos până la ușă) de aceea șterge-o dela mine, și Dumnezeu să te ajute!...

De oarece simțeam în mine **affatus**-ul divin, socotii acest incident aproape ca o fericire. Judecai că sfatul părintesc eră bun. Mă hotărîi să mă iau după nasul meu. Mi-l trăsei mai întâi de două trei ori, apoi scrisei numai decît o broșură asupra nozologiei.

Intreg orașul Fum-Fudge fu răsturnat cu susul în jos:

— Ce geniu uimitor! zise ziarul **Quartely**.

— Ce admirabil fiziologist! zise ziarul **Westminster**.

— Ce băiat isteț! zise **Foreign**.

— Ce scriitor frumos! zise **Edinburgh**.

— Ce cugetător adânc! zise **Dublin**.

— Ce om mare! zise **Bentley**.

— Ce suflet divin! zise **Fraser**.

— E unul de-ai noștrii! zise **Blackwood**.

— Cine o fi? zise doamna Blue-stocking¹⁾.

— Ce-o fi? zise cea mai mare dintre domnișoarele Blue-stocking.

— Unde o fi? zise cea mai mică dintre domnișoarele Blue-stocking.

Dar eu nu dădui nici o atenție mulțimei acesteia, — și mă dusei de-a dreptul la atelierul unui pictor.

2) Echivalentul lui „bas-bleu“ din limba franceză: femeie autoare, pedantă. (N. tr.)

Ducesa de **Dumnezeu să-mă-Bine** cucuvineteze poza pentru portretul ei; Marchizul de **Cutare**, ținea cățelușa ducesei; contele de **Cum-ți-zice**, se juca cu sticluga ei cu săruri și Alțeta Sa Regală de **Noli-me-Tangere** stă aplecat deasupra spetezei jilțului ei.

Mă apropiai de artist și'mi ridicai nasul.

— Oh! foarte frumos! suspină ducesa.

— O! shocking! murmură contele.

— O! groaznic! mormăi A. S. Regală.

— Cât vrei pe el? întrebă artistul.

— Pe **nasul** lui? exclamă Luminăția Sa Ducesa.

— O mie de lire, zisei eu șezând jos.

— O mie de lire? întrebă artistul visător.

— O mie de lire, zisei eu.

— E foarte frumos! zise el în extaz.

— E o mie de lire, zisei eu.

— Il garantezi? întrebă el întorcându-mi nasul mai spre lumină.

— Il garantez, zisei eu suflându-mi-l cu putere.

— E în adevăr original? întrebă el, atingându-l cu respect.

— Cum? zisei eu, sucindu-l într'o parte.

— Nu s'au tras copii după el? întrebă el, cercetându-l cu microscopul.

— Niciodată! zisei eu, ridicându-l iar în sus.

— Admirabil! exclamă el, zăpăcit de frumuseța mișcării mele.

— O mie de lire, zisei eu.

— **O mie** de lire? zise el.

— Tocmai, zisei eu.

— O mie **de lire?** zise el.

— Chiar așa, zisei eu.

— Am să îți le dau, zise el; ce bucată!

Imi dote banii și luă apoi o schiță după nasul meu. Inchiriai un apartament în **Jermyn Street**, și trimisei Majestății Sale a 99-a ediție a **Nozologiai**, cu un portret al trompei mele.

Ștregarul de Prinț de Galles, mă pofti la masă.

Eram acolo toți snobi și oameni cu apucături cât se poate de alese.

Era un neoplatonician. Acesta ne cită pe Porfirus, Jamblique, Plotin, Proclus, Hierocles, Maxim din Tyr și Syrianus. ¹⁾

Era un profesor de perfectibilitate omenească. Acesta cită pe Turgot, Price, Priestley, Condorcet, D-na de Staël și **The Ambitious Student in Ill Health**.

Era Sir Pozitiv Paradox. Acesta arată că toți nebunii sunt filozofi și toți filozofii sunt nebuni.

Era Aestheticus Ethix. Acesta vorbi despre foc, despre unitate și despre atomi; despre sufletul dublu și preexistent; despre afinitate și antipatie; despre inteligență primitivă și homoeomerie. ²⁾

Era Theologos Theologie. Acesta flecări despre Eusebiu și Arius; despre erezie și conciliul dela Niceea; despre puseyism și consubstanțialism, despre Homoousios și Homoiousios.

1) Filozofii greci din școala din Alexandria. (N. Tr.)

2) Omogenitatea elementelor, după teoria lui Anaxagora. (N. tr.).

Era Tocană de la Roche Cancale. Acesta vorbi despre limbă „à l'écarlate”, despre conopidă „à la sauce veloutée”, despre vițel „à la Sainte-Menehould”, despre marinată „à la Saint-Florentin” și despre peltea de portocale „en mosaïque”.

Era Bibulus O'Bumper. Acesta grăi despre vinurile Latour și Markbrünnen, despre șampanie și Chambertin, despre Richebourg și Saint-Georges, despre Haut-Brion, Léoville și Médoc, despre Barsac și Preignac, despre Grave și Sauterne, despre Laffitte și Saint-Péray. Dete din cap cu privire la Clos-Vougeot, și se lăudă că știe să deosebească, cu ochii închiși, vinul de Xeres de vinul de Amontillado.

Era Signor Tintontintino, din Florența. Acesta ne lămuri pe Cimabuë, Arpino, Carpaccio și Agostino; ne vorbi despre întunerecul lui Caravaggio, despre suavitatea lui Albano, despre coloritul lui Tițian, despre voinicele cumetre ale lui Rubens și despre ștregăriile lui John Steen.

Era rectorul universității din Fum-Fudge. Acesta arătă părerea că luna se numește Bendis în Thracia, Bubastis în Egipt, Diana la Roma și Artemis în Grecia.

Era un Turc din Stambul. Acesta nu se putea opri de a crede că îngerii sunt cai, cocoși și tauri; că există în al șaptelea cer cineva care are 70.000 de capete, și că pământul e purtat în spinare de o vacă albastră ca cerul împodobită cu nenumărate coarne verzi.

Era Delphinus Polyglot. Acesta ne spuse ce

s'au făcut cele 83 de tragedii pierdute ale lui Eschil, cele 54 de orațiuni ale lui Isaeus, cele 391 de discursuri ale lui Teofrast, cartea a 8-a a secțiunilor conice ale lui Apollonius, imnurile și ditirambele lui Pindar și cele 45 de tragedii ale lui Homer cel tânăr.

Era Ferdinand Fitz-Fosillus Feldspar. Acesta ne lămuri asupra focurilor subterane și straturilor terțiare; asupra aeriformelor, fluidiformelor și solidiformelor; asupra cuarțului și marnei; asupra șiștului și șorlului; asupra ghipsului și trappului; asupra talcului și varului; asupra blendii și hornblendii; asupra micașiștului și pudingului; asupra cyanithei și lepidolithei; asupra hoematithei și tremolithei; asupra antimoniului și calcedoniei; asupra manganuzului și asupra a tot ce vă va plăcea.

Eram și **Eu**. Eu am vorbit despre mine, — despre mine, despre mine și iar despre mine; — despre nozologie, despre broșura mea și despre mine. Ridicai nasul în sus și vorbii despre mine.

— Fericit om! Minunat om! zise Prințul.

— Superb! ziseră oaspeții.

A doua zi dimineața, Luminăția Sa Ducesa de Dumnezeu-să-mă-Binecuvânteze îmi făcu o vizită.

— Ai să vii la Almack, nu-i așa, micuțule? zise ea bătându-mă ușor cu palma peste gușă.

— Da, negreșit! zisei eu.

— Cu nas cu tot? întrebă ea.

— Pe viața mea, răspunsei eu.

— Poftim atunci un bilet de invitare, ingera-rașule. Ai să vii, nu e așa?

— Dragă ducesă, cu toată inima!
 — Vorba e cu nasul să vii, cu tot nasul d-tale.
 — Fără un pic mai puțin, dragoste! zisei eu.
 Imi răsucii dar nasul odată, ori de două ori
 și mă dusei la Almack. Saloanele erau pline să
 te înăbuși, nu altceva.

- Sosește! zise cineva de pe scară.
- Sosește! zise un altul ceva mai sus.
- Sosește! zise un altul și mai sus.
- A sosit! zise ducesa; a sosit, amorașul!..."

Și apucându-mă puternic cu amândouă mâinile,
 mă sărută de trei ori pe nas. Adunarea fu pe loc
 adânc impresionată.

- **Diavolo!** zise contele de Capricornutto.
- **Dios guarda!** murmură don Stilette.
- **Mille tonnerres!** înjură prințul de Grenouille.
- **Mii de traci!...** mormăi electorul de Bluddennuff.

Lucrurile nu puteau trece așa. Mă 'ntorsei brusc
 spre Bluddennuff.

- Domnule! îi zisei eu, ești un maimușoi.
- Domnule! răspunse el după o pauză, **donnerre et éclairs!**¹⁾

Imi fu de ajuns atât. Schimbarăm cărțile de
 vizită. La Chalk-Farm, a doua zi dimineața, îi
 tăiai nasul, — și apoi mă dusei să'mi văd prietenii.

- Dobitocule! zise cel dintâi.
- Prostule! zise al doilea.
- Modârlane! zise al treilea.

1) In limba franceză în text.

- Măgarule! zise al patrulea.
- Nătăflețule! zise al cincelea.
- Găgăuță! zise al șaselea.
- Ieși! zise al șaptelea.

Mă simții foarte umilit de primirea aceasta, și mă dusei să văd pe tata.

— Tată, îl întrebai eu, care e scopul de căpetenie al vieții mele?

— Fiule, răspunse el, e tot nozologia; dar nimerind pe elector peste nas, ți-ai depășit ținta, Ai un nas foarte frumos, e adevărat; dar Bludennuff nu mai are nas deloc. Tu ești fluerat, el a ajuns eroul zilei. Sunt de acord că, în Fum-Fudge, faima unui snob e proporțională cu mărimea trompei lui; dar, Sfinte Doamne, nu mai încape rivalitate cu un snob care n'are nas de loc.

DUCELE DE OMLETA

*El ajunse însfârșit în-
tr'o climă mai rece.*

Cowper

Keats a murit din pricina unei critici. Cine oare a murit din pricina **Andromachii** ¹⁾? O, suflete fricoase! Ducele de Omleta muri din pricina unui gangur ²⁾. Povestea-i scurtă. Ajută-mă, duh al lui Apicius!

O colivie de aur aduse pe micul hoinar înaripat, lenevos, moleșit, îndrăgostit, din depărtatul Peru, unde trăia, în Chaussée d'Antin la Paris. Din partea regalei sale stăpâne Bellissima, șase Pairi ai Imperiului duseră ducelui de Omleta fericita pasăre.

În seara aceea, ducele are de gând să supeze singur. În taina odăii lui de lucru, se odihnește moleșit pe canapeaua pentru care și-a jertfit lealitatea dând la licitație un preț mai mare ca regele, — faimoasa canapea a lui Cadet.

Își vâcă capul în pernă. Orologiul bate. Nepu-

1) Actorul Montfleury. (N. tr.)

2) „Embriza hortulana”, pasăre călătoare. (N. tr.)

tând să-și înfrâne simțimânte, Luminăția Sa înghite o maslină. In aceiași clipă, ușa se deschide încet în sunetul unei muzici plăcute, și.... cea mai delicată dintre paseri se află în fața celui mai îndrăgostit dintre oameni! Dar ce negrăită suferință își lasă deodată umbra pe fața Duce-lui? — „O, ce groază!... Câine de Baptiste!... pasărea! ah, Doamne, pasărea aceasta modestă pe care ai dezbrăcat-o de pene și mi-ai servit-o fără hârtie!”...

Ce să mai înșir? Ducele își dete duhul, căzut pradă celei mai ucigătoare scârbe

— Ha! ha! ha! zise Luminăția Sa a treia zi după ce murise.

— He! he! he! răspunse încet de tot Diavolul lăsându-se pe spate plin de mândrie.

— Nu, zău, nu ești serios! răspunse Ducele de Omleta. „Am păcătuit — ce-i drept — dar, dragă domnule, cumpănește și d-ta lucrurile! Că doar n'oi avea de gând să înfăptuești chiar acum niște amenințări atât de... atât de barbare!”

— De ce nu? zise Măria Sa. „Haide, domnule, dezbracă-te”.

— Să mă dezbrac? Știi că ești nostim; nu, zău!... Nu, domnule, n'am să mă dezbrac. Și cine ești d-ta, mă rog, pentru ca eu Ducele de Omleta, Prinț de Ficat-de-gâscă, care am împlinit tocmai vârsta de a fi socotit major, eu, autor al Mazurkiadei și Membru al Academiei, să trebuiească să mă dezbrac la porunca d-tale de cei mai noștîmi pantaloni pe cari i-a croit vreodată Bourdon,

de cel mai minunat halat pe care l'a combinat Rombert, — fără a mai socoti părul pe care ar trebui să'l despoi de „papiote” precum și osteneala de a'mi scoate mănușile?”

— Cine sunt? zise Măria Sa. A! bine!... Sunt Baal-Zebub, prinț de Muscă. Tocmai acum te-am scos dintr'un coșciug de lemn de trandafir încrustat cu fildeș. Erai îmbălsămat într'un chip foarte curios și etichetat ca o marfă. Te-a trimis Belial, — Belial, inspectorul meu peste cimitire. Pantalonii, pe cari pretinzi că i-a făcut Bourdon, nu's decât o pereche de izmene de pânză, și halatul tău nu e decât un giulgiu mare”.

— Domnule! replică Ducele, „nu mă voi lăsa insultat pe gratis! Domnule! la cel dintâi prilej am să mă răzbun de această insultă! Domnule! ai să auzi vorbindu-se despre mine! Până atunci, la revedere!”, și, inclinându-se, Ducele era să și ia ziua bună de la Satânica Sa Majestate, când fu oprit de către un valet care îl făcu să se dea înapoi. Atunci, Luminăția Sa se frecă la ochi, căscă, dete din umeri și se gândi. După ce constată mulțumit identitatea sa, aruncă o privire în juru-i.

Încăperea era minunată. Ducele nu se putu opri de a declara că era foarte încăpătoare, nu prin lungimea, nici prin lărgimea, — ci prin înălțimea ei!... A! era ceva înfricoșător!... Nu exista tavan, nici urmă de tavan, ci o îngrămădire deasă de nori de culoarea focului, cari se învăteau. Pe când Luminăția Sa privea în văzduh, îi veni a-

mejeală. De sus atârna un lanț de un metal necunoscut, roșu ca sângele, al cărui capăt de sus se pierdea, ca și orașul Boston, în nori. La capătul-i de jos se legăna un felinar mare. Ducele îl luă drept un rubin, dar rubinul acesta împrăștia o lumină atât de puternică, atât de nemișcată, atât de grozavă! o lumină cum Persia nu adorase niciodată, pe care Guebrul ¹⁾ nu și-o închipuise vreodată, pe care Musulmanul nu o visase atunci când, ghiftuit de opiu, se 'ndrepta clătănându-se spre patul-i de maci, se lungea pe spinare peste flori întorcându-și fața spre zeul Apollon. Ducele murmură o înjurătură ușoară, hotărît aprobatoare.

Ungherele încăperii se rotunzeau în chip de adâncituri. Trei din aceste unghere erau pline de statui uriașe. Grece prin frumusețea lor, Egiptene prin diformitatea lor, ele alcătuiau un tot adevărat francez. În a patra adâncitură, statuia era voalată; nu era atât de mare cât celelalte, arăta glezne subțiri și sandale în picioare. Ducele de Omleta își puse mâna pe inimă, închise ochii, își ridică apoi privirile în sus, și împinse cu cotul pe Majestatea Sa Satanică, — roșind.

Dar picturile! — Cypris! Astarteea! Astoreth! erau mii și mereu aceiași! Și Rafael le văzuse! Da, Rafael trecuse pe acolo; căci nu pictase el oare pe...? și prin urmare nu era el blestemat? Pictu-

1) Sau Parsis: sectator al lui Zarathrustra, în Persia și India. (N. tr.).

rile! Picturile! O, desfrâu! O, iubire! Cine oare, vă-vând aceste frumuseți, ar mai putea privi delicatesele devize ale ramelor de aur care împodobesc pereții de hyacint și de pōrfir?

Ducele simte că-l ia cu sfârșeală la inimă. Dar nu, după cum s'ar putea presupune, măreția privilegiții îi dă amețeala aceasta; el nu e beat de tāmâierile extatice ale acestor nenumărate cădelnițe. E drept că toate acestea i-au dat de gândit — dar Ducele de Omleta e izbit de groază fiindcă, prin lugubra perspectivă pe care i-o deschide o singură fereastră fără perdele, acolo, pālpāie strălucitoare para celui mai spectral dintre focuri.

Bietul Duce!... Nu se poate opri de a recunoaște că glorioasele, voluptoasele și eternele melodii care nāpădesc în sală, transformate în trecerea lor prin alhimia ferestrii fermecate, nu erau decât plāngerile și urletele desnādājduiților și blestemaților! Și colo! da, colo! pe canapeaua aceea! — cine oare poate fi? — el, nu, Divinitatea! — pā-rānd sculptată în marmură și surāzānd cu palidă-i față atāt de amar!

Dar trebuie să faci ceva, căci un Francez nu și pierde niciodată de tot capul. Și apoi Lumināției Sale îi e groază de scene. Ducele de Omleta își vine pe deplin în fire. Pe o masă sunt mai multe florete și câteva spede. Ducele a studiat scrima cu B... A omorīt șase oameni. Iată-l dar salvat: măsoară două săbii, și cu o grație neasāmuită,

le oferă spre alegere Măriei Sale. — O, ce grozăvie! Măria Sa nu știe scrima!

Dar poate că joacă cumva cărți? Ce fericită idee! Luminăția Sa nu le-a uitat. A studiat foarte serios „Diavolul” abatelui Gaultier. Ori, în cartea aceea scrie că „Diavolul nu îndrăznește să refuze o partidă de *écarté*”.

Da, dar norocul! norocul! — Desperat, de bună seamă; dar abia mai desperat decât Ducele. Și apoi nu cunoaște el taina jocului? Nu înfrânsese el pe Părintele Le Brun? Nu era el membru al clubului celor douăzeci și unu?

„Dacă pierd, își zise el, voi fi de două ori pierdut, de două ori afurisit, și atâta tot! (Aici Luminăția Sa dete din umeri). Dacă cumva câștig mă reîntorc la gangurii mei. Să fie dar gata cărțile!”

Luminăția Sa era plină de grijă și de atenție; Măria Sa era nepăsătoare. Luminăția Sa nu se gândea decât la jocul său; Măria Sa nu se gândea deloc. Ea amestecă cărțile; Ducele le tăie.

Cărțile s’au împărțit. Atout-ul e dat pe față; e... e... Riga! Ba nu, e Dama. Măria Sa își blestemă hainele bărbătești. Ducele își pune mâna pe inimă.

Jocul urmează. Ducele ține socoteala. Nu se simte în largul lui. Măria Sa socotește greoi, zâmbește și trage o dușcă de vin. Ducele ciordește o carte.

„E rândul d-tale să faci”, zise Măria Sa tăind.

Luminăția Sa se'nclină, dă cărțile și se scoală
dela masă arătând... Riga!

Măria Sa păru mâhnită.

Dacă Alexandru n'ar fi fost Alexandru, ar fi
vrut să fie Diogene. Ducele, luându-și ziua bună
dela adversarul lui, îl asigură că „dacă n'ar fi
fost Ducele de Omleta, ar fi consimțit cu dragă
inimă să fie Diavolul!”

DE VORBĂ CU O MUMIE

Symposium ¹⁾ din seara trecută îmi cam obosise nervii. Mă durea grozav capul și muream de somn. În loc să petrec seara afară, așa cum aveam de gând, socotii că n'aveam nimic mai bun de făcut decât să înghit ceva mâncare și să mă sui îndată în pat.

O masă ușoară, firește. Imi plac la nebunie fripturile cu brânză. A mânca mai mult decât o livră ²⁾ dintr'odată, e un lucru care poate să nu fie totdeauna potrivit. Totuși nu poate exista, vreo obiecție materială față de cifra doi. Și, în realitate, între doi și trei, nu e decât deosebirea unei simple unități. Mersei poate până la patru. Nevastă-mea susține că până la cinci; dar nu mai încapе îndoială ca a confundat două lucruri cu totul deosebite. Numărul abstract cinci, sunt dispus să'l admit; dar, din punct de vedere concret, el se referă la sticlele de brownstout,

1) Banchet, petrecere. La Grecii vechi era partea a doua a unei mese, adică aceea în timpul căreia se bea. (N. tr.).

2) O jumătate de kilogram. (N. tr.).

fără udătura căruia friptura cu brânză este un lucru de care trebuie să te ferești.

Sfârșindu-mi astfel masa cumpătată și punându-mi scufia în cap cu senina nădejde de a mă folosi de ea până cel puțin a doua zi la amiază, lăsaî capul pe pernă, și, grație unei conștiințe sănătoase, căzui pe loc într'un somn adânc.

Dar când oare fost-au îndeplinite speranțele omului? Poate că nici nu isprăvisem al 3-lea sforăit, și iată că cineva sună furios la ușa din stradă, apoi bătut nerăbdător în ea până ce mă făcu să mă deștept sărind. Un minut după aceea, în vreme ce eu îmi freecam încă ochii, nevasta îmi vârî sub nas un bilet dela vechiul meu prieten doctorul Ponnonner, care îmi scria:

„Vino la mine și lasă tot, dragă amice, îndată ce vei fi primit aceasta. Vino să ne împărtășești bucuria. În sfârșit, grație unei încăpățănate diplomații, am izbutit să zmulg aprobarea directorilor lui **City Museum** cu privire la cercetarea mumiei mele, — știi de care vreau să-ți vorbesc. Mi s'a îngăduit s'o desfăș, și chiar s'o tai, dacă socot potrivit. Vor fi de față numai câțiva prieteni; — ești și d-ta printre ei, se'nțelege dela sine. Mumia se află acum la mine și vom începe s'o desfășăm la orele 11 noaptea.

Al d-tale

Ponnonner".

Înainte de a ajunge la iscălitură, băgai de seamă că mă trezisem atât cât poate dori un om să

fie treaz. Sării jos din pat, ca apucat de delir, răsturnând tot ce'mi cădea sub mână; mă îmbrăcai cu o iușeală în adevăr minunată, și mă îndreptai cât mai iute spre casa doctorului.

Acolo, găsii adunată o societate foarte însuflețită. Fusesem așteptat cu multă nerăbdare; mumia era întinsă pe masa de mâncare, și, în clipa în care intrai, cercetarea ei începuse.

Mumia aceasta era una din cele două pe care le adusesese, acum câțiva ani, căpitanul Arthur Sabretasch, un văr de-al lui Ponnonner. Le luase dintr'un mormânt de lângă Eleithias, în munții Libiei, la o depărtare destul de mare de Theba pe Nil.

În acest ținut, cavourile, deși mai puțin mărețe ca mormintele din Theba, sunt de un interes mai înalt, prin aceea că dau cele mai numeroase pilde ale vieții private a Egiptenilor. Sala din care fusese scoasă această mostră trecea drept foarte bogată în documente de acest soi; — zidurile erau cu desăvârșire acoperite de picturi de fresce și de basso-reliefuri; statui, vase și un mozaic de un desemn foarte bogat, mărturiseau marea avere a defuncților.

Raritatea aceasta fusese așezată în **Museum** exact în aceeași stare în care o găsisese căpitanul Sabretasch, adică, păstrând coșciugul întreg. Timp de opt ani, ea rămăsese așa în voia curiozității publice, în ce privește partea ei din afară. Aveam dar acum la dispoziția noastră mumia complectă, și cei cari știu cât de rar lucru e să vezi anti-

chități sosind în ținuturile noastre fără a fi fost prădate, vor găsi că aveam motive puternice să ne felicităm de norocul nostru.

Apropiându-mă de masă văzui o cutie mare, sau o ladă cam de șapte picioare, lată poate de vre-o trei și adâncă de două și jumătate. Era lunguiață, — dar nu în chip de coșciug. Socotirăm mai întâi că era făcută din lemn de sicomor; dar rupând din ea o bucățică, văzurăm că era de carton, sau, mai de grabă, dintr'o pastă tare făcută din papyrus. Era grosolan împodobită cu picturi înfățișând scene funebre și diferite subiecte lugubre, printre cari șerpuia o sămănătură de slove ieroglifice, orânduite în toate chipurile, care însemnau de bună seamă numele defunctului. Din fericire, d-l Gliddon era cu noi, și ne traduse fără greutate semnele, cari erau pur și simplu fonetice și alcătuiau cuvântul **Allamistakeo**.

Ne fu cam greu să deschidem cutia fără să-i pricinuim stricăciuni; dar când, însfârșit, izbutirăm, găsirăm o a doua cutie, aceasta însă în formă de coșciug, și mult mai mică decât lada exterioară, dar semănându-i întocmai sub orice alt raport. Spațiul dintre amândouă era umplut cu reșină, care stricase până la oarecare punct culorile cutiei lăuntrice.

După ce deschiserăm și pe aceasta, — lucru pe care îl făcurăm foarte lesne, — dederăm peste o a treia, tot în chip de coșciug, și nedeosebindu-se de cea de-a doua decât prin materia din care era făcută: era de lemn de cedru și împrăștia

mirosul puternic aromatic care caracterizează acest lemn. Intre a doua și a treia ladă nu era spațiu gol, — una potrivindu-se întocmai peste cealaltă.

Desfăcând a treia ladă, găsirăm în sfârșit trupul și-l scoserăm afară. Ne așteptam să-l găsim învăluit ca de obicei în numeroase panglici sau fâșii de in; dar, în loc de acestea, găsirăm un fel de teacă, făcută din papyrus, și îmbrăcată cu un strat de ghips pictat grosolan și aurit. Picturile înfățișau subiecte privitoare la diferitele îndatoriri presupuse ale sufletului și la înfățișarea lui înaintea diferitelor divinități, apoi numeroase figuri omenești aidoma, — desigur portrete ale persoanelor îmbălsămate. Dela cap la picioare se întindea o inscripție columnară, sau verticală, în **ieroglife fonetice**, dând din nou numele și titlurile defunctului și numele și titlurile neamurilor lui.

În jurul gâtului, pe care îl despoiarăm de teaca lui, era un colan de boabe de sticlă cilindrice de culori felurite și orânduite astfel ca să arate chipuri de zeități, chipul cărăbușului și altele, cu globul înaripat. În partea cea mai subțire a mijlocului trupului purta o cingătoare la fel.

Dând la o parte papyrusul, găsirăm cărnurile minunat păstrate și fără nici un miros deosebit. Culoarea lor era roșcată; pielea tare, netedă și lucitoare. Dinții și părul păreau în bună stare. Ochii, după cât părea, fuseseră scoși și înlocuiți cu ochi de sticlă, foarte frumoși și cari (ar fi putut fi luați drept ochi vii dacă n'ar fi fost prea

fixi. Degetele și unghiile erau strălucitor aurite.

După culoarea roșcată a pielii, d-l Gliddon conchise că îmbălsămarea fusese făcută numai cu asfalt; dar, rătăcind suprafața cu un instrument de oțel și aruncând în foc grăunțele de praf astfel căpătate, simțirăm împrăștiându-se un parfum de camfor și de alte mirodenii.

Cercetarăm cu grijă trupul ca să găsim tăieturile obișnuite prin care se scot măruntaiele; dar, spre marea noastră mirare, nu puturăm să dăm de urma lor. Nici unul dintre cei de față nu știa atunci că nu arareori se găsește mumii întregi, nețaiate. De obicei, creierul era scos pe nas; măruntaiele printr'o tăietură la șold; trupul era atunci ras, spălat și sărat; era lăsat astfel să se odihnească câteva săptămâni, apoi începea operația îmbălsămării propriu zise.

Cum nu se putea găsi nici o urmă de deșchizătură, doctorul Ponnonner își pregătea tocmai instrumentele de disecție, când eu băgai de seamă că era deja ora două trecute. Atunci căzurăm la învoială să amânăm cercetarea lăuntrică a mumiei pentru noaptea viitoare; și tocmai ne pregăteam să ne despărțim, când cineva dete ideea să facem o experiență două cu pila lui Volta.

Aplicațiunea electricității la o mumie veche de cel puțin trei patru mii de ani, era o idee, dacă nu foarte cuminte, cel puțin îndeajuns de originală și n'o lăsarăm să ne scape. Pentru înfăptuirea acestui plan frumos, în care intra o zecime de seriozitate și nouă zecimi de glumă, așezarăm

o baterie în cabinetul doctorului și transportăm acolo pe Egiptean.

Nu ne fu lesne să dezgolim o parte din mușchiul temporal, care părea mai puțin înțepenit decât restul corpului, dar care firește, așa cum ne așteptam, nu dete nici un semn de „susceptibilitate galvanică” când fu pus în contact cu sârma. Această primă încercare ne păru hotărîtoare; și, rîzînd cu dragă inimă de propria noastră absurditate, ne ziceam tocmai unii altora bună seara, când iată că privirea mea, îndreptîndu-se întîmplător spre ochii mumiei, rămase țintuită acolo de uimire. În adevăr, dela întîia aruncătură de ochi, băgai de seamă că ochii pe cari îi luasem drept ochi de sticlă, și cari la început se deosebeau prin oarecare fixitate ciudată, erau acum atît de bine acoperiți de pleoape, încît numai o bucățică mică din **tunica albuginea** se mai zărea puțin.

Scosei un strigăt și atrăsei luarea aminte a celorlalți asupra acestui fapt de care își deteră îndată seamă toți cei de față.

Nu voi spune că eram **alarmat** de fenomenul acesta, fiindcă cuvîntul alarmat, în cazul meu, n'ar fi tocmai cel potrivit. S'ar fi putut întîmpla totuși ca, fără provizia mea de **brownstou**¹⁾ să ma simt ușor emoționat. Cât despre celelalte persoane din societate, ele nu se siliră de loc să'și ascundă naiva înfricoșare. Doctorului Pon-

1) Băutură tare englezească. (N. tr.).

nonner își venea să-i plângi de milă. D-l Gliddon, prin nu știu ce procedeu particular, se făcuse nevăzut. Presupun că d-l Silk Buckingham nu va avea îndrăzneala să nege că se băgase în patru labe sub masă.

După întâia izbitură a uimirii, hotărîrăm, se înțelege dela sine, să facem îndată încă o încercare. Operațiunile noastre fură atunci îndreptate asupra degetului mare dela piciorul drept. Făcărăm o tăietură deasupra regiunii osului *sessamoideum pollicis pedis* și ajunserăm astfel la origina mușchiului *abductor*. Potrivind bateria, detărăm din nou drumul electricității în nervii dezgoliți; atunci, cu o mișcare mai vie ca însăși viața, mumia își trase genunchiul drept ca spre a-l apropia cât mai mult de stomac, apoi, îndreptând membrul cu o putere de necrezut, dete doctorului Ponnonner o lovitură neașteptată care avu drept efect să azvârle pe onorabilul gentleman ca pe proiectilul unui catapult și să-l trimeată printr'o fereastră afară în stradă.

Ne repezirăm cu toții ca să adunăm rămășițele schilodite ale nenorocitului; dar avurăm fericirea să-l întâlnim pe scară, urcându-se cu o grabă uimitoare, fierbând de un neasămuit avânt filozofic, și mai mult ca oricând izbit de nevoia de a urma experiențele noastre cu sârguință și zel.

După sfatul lui, făcurăm îndată o tăietură adâncă în vârful nasului mumiei; iar doctorul, ne mai putându-și înfrâna mâinile aprige, puse nasul crestat în contact cu sârma.

Moralmente și fizicește, metaforicește și literalmente, — efectul fu **electric**. Mai întâi, cadavrul deschise ochii și-i clipi foarte repede timp de câteva minute, ca d-l Barnes în pantomimă; apoi strănută; în al 3-lea rând, se ridică pe șezut; în al 4-lea, își vârî pumnul sub nasul doctorului Ponnonner; în cele din urmă, întorcându-se spre d-nii Gliddon și Buckingham, le adresă, în limba egipteană cea mai curată, cuvântarea următoare:

„Trebuie să vă spun, gentlemen, că's pe atât de mirat pe cât de jignit de purtarea d-voastră. Dela doctorul Ponnonner nu aveam nimic mai bun de așteptat: e un prostănac scurt și gros care nu știe nimic. Mi-e milă de el și îl iert. Dar d-ta, domnule Gliddon, — și d-ta, Silk, care ai călătorit și locuit în Egipt, până într'atât că s'ar putea crede că te-ai născut în ținuturile noastre, — d-ta, zic, care ai trăit atât printre noi, care vorbești limba egipteană tot atât de bine, cred, cât scrii limba-ți maternă, — d-ta pe care mă obișnuisem să te socot drept cel mai neștrămutat prieten al mumiilor, — mă așteptam dela d-ta la o purtare mai curtenitoare. Ce trebuie eu să cuget despre nepăsătoarea d-tale neutralitate, când sunt tratat atât de brutal? Ce trebuie să presupun, când îngăduiești lui X și Y, să mă despoaie de coșciugele și vestmintele mele în clima aceasta grozavă de ghiață? Și, ca să sfârșim, din ce punct de vedere trebuie să consider faptul că ajuți și încurajezi pe această mizerabilă secă-

tură, pe acest doctor Ponnonner, să mă tragă de nas?”

Se va crede în deobște, fără îndoială, că auzind o atare cuvântare, în astfel de împrejurări, am șters-o toți spre ușă, sau că am căzut pradă unor puternice atacuri de nervi, sau că am leșinat. Unul din aceste trei lucruri, zic eu, era probabil. În adevăr, fiecare din aceste trei linii de conduită și toate trei la un loc, erau nu se poate mai firești. Și, pe cuvântul meu, nu pot înțelege cum se făcu că nu ne luarăm după nici una. Dar, poate, adevăratul motiv trebuie căutat în spiritul veacului care procedează numai în limitele legii contrariilor, considerate azi ca soluțiune a tuturor antinomiilor și contopire a tuturor contradicțiilor. Sau poate, la urma urmei, numai înfățișarea nespus de firească și de familiară a mumiei, lua acestor vorbe orice putere de îngrozire. Oricum ar fi, faptele sunt pozitive, și nici unul din cei de față nu arată vreo spaimă bine caracterizată și nu păru că crede că s'a petrecut ceva deosebit de neobișnuit.

În ce mă privește, eram convins că toate astea erau lucruri foarte firești, și mă mulțumii numai să mă dau deoparte, afară din calea pumnului Egipteanului. Doctorul Ponnonner își vârî mâinile în buzunarele pantalonilor, privi morocănos mumia și se înroși tot la față. D-l Gliddon își mângăia favoritele și își ridică gulerul. D-l Buckingham plecă capul și își puse degetul cel gros dela mâna dreaptă în colțul stâng al gurei.

Egipteanul îl privi cu asprime timp de câteva minute, și sfârși prin a zice, rânjind:

„Dece nu vorbești, d-le Buckingham? Ai auzit, da sau nu, ce te-am întreat? Vrei să-ți scoți degetul din gură?”

La auzul acestor vorbe, d-l Buckingham tresări ușor, își scoase degetul gros dela mâna dreaptă din colțul stâng al gurei, și drept compensație își vârî degetul gros dela mâna stângă în colțul drept al suszisei deșchizături.

Neputând scoate nici un răspuns dela d-l Buckingham, mumia se 'ntoarse necăjită spre d-l Gliddon, și îi ceru hotărît să-i spună grosso modo ce voim toți de la el.

D-l Gliddon răspunse pe lung, **în fonetică**; și dacă n'ar lipsi slovele ieroglifice în tipografiile americane, ar fi fost pentru mine o mare plăcere să transcriu integral și în limbă originală frumosul lui speech.

Mă voi folosi de acest prilej ca să arăt că toată convorbirea care a urmat și la care a luat parte mumia, a avut loc în limba egipteană primitivă, — d-nii Gliddon și Buckingham servind drept interpreți pentru mine și celelalte persoane care nu călătoriseră în Egipt. Acești doi domni vorbeau limba maternă a mumiei cu o grație și un spor neasămuit; dar nu mă puteam opri de a băga de seamă că cei doi călători — desigur din pricina folosirii de imagini cu totul moderne, și firește, cu totul noi, pentru străin, — erau uneri siliți să folosească forme sensibile ca să tăl-

măcească minții aceleia din alte vremuri un simț deosebit. Fu o clipă, de pildă, când d-l Gliddon neputând face pe Egiptean să înțeleagă cuvântul politică, socoti potrivit din fericire să desemneze pe zid, cu o bucată de cărbune, un domn mărunțel cu nasul plin de coși, cu coatele îngăurite, urcat pe un pedestal, cu piciorul stâng întins înapoi, cu brațul drept aruncat înainte, cu pumnul închis, cu ochii cășcați spre cer, și cu gura deschisă sub un unghi de 90 de grade.

De asemenea, d-l Buckingham n'ar fi izbutit niciodată să-i tălmăcească ideea modernă de whig¹⁾, dacă, la o sugestiune a doctorului Ponnonner, nu s'ar fi făcut foarte palid și n'ar fi consimțit s'o scoată pe a lui. Era foarte firesc că discursul d-lui Gliddon să se 'nvârte în deosebi asupra nemăsuratelor foloase pe cari știința le putea scoate din desfășurarea mumiiilor și din golirea lor de măruntaie; mijloc subtil de a îndreptății toate neplăcerile pe care i le putusem pricinui, ei în deosebi, mumiei numită Allamistakeo; el încheiă insinuând — căci nu fu decât o insinuare — că, deoarece toate aceste mici chestiuni erau acum lămurite, puteam proceda la cercetarea plănuită.

Aici doctorul Ponnonner își pregăti instrumentele.

Privitor la ultimile sugestiunii ale oratorului,

1) Joc de cuvinte: *whig* e numele partidului liberal în Anglia și înseamnă în acelaș timp perucă. (N. tr.).

se pare că Allamistakeo avea oarecari scupule de conștiință, asupra felului căroră n'a fost limpede informat; dar se arată mulțumit de justificarea noastră și, dându-se jos de pe masă, dete mâna pe rând cu toată lumea.

Când ceremonia aceasta luă sfârșit, ne grăbirăm să îndreptăm stricăciunile pe care scalpelul le făcuse mumiei. Cusurăm la loc rana dela tâmplă, îi bandajarăm piciorul, și-i puserăm un deget¹⁾ patrat de tafta neagră pe vârful nasului.

Observarăm atunci că contele, — acesta era, după cât părea, titlul lui Allamistakeo, — avea câțiva ușori fiori de frig, — desigur din pricina climei. Doctorul se duse îndărăt la garderoba lui, și se întoarse cu un frac negru, croit cât se poate mai bine de Jennings, un pantalon cadrilat, albastru ca cerul, cu supieuri, o cămașe trandafirie de stambă, o jiletcă de zarpă cu „reveruri”, un pardesiu alb, un baston cu mâner încovoiat, o pălărie fără „borduri”, cizme de piele brevetată, mănuși galbene de căprioară, un monoclu, o pereche de favoriți și o cravată „cascadă”. Deosebirea de statură între conte și doctor — în porția de doi pe unu — fu pricina că ne căsnirăm ca să potrivim vestmintele acestea pe trupul Egipteanului; dar când totul fu orânduit, cel puțin Allamistakeo putea spune că e bine îmbrăcat.

D-l Gliddon îi dete brațul și îl conduse spre un

1) Măsură echivalentă cu a 12-a parte dintr'un picior.
(N. tr.).

jiț frumos așezat în fața focului; în timpul a-cesta, doctorul suna și cerea vin și țigări.

Convorbirea se însufleși curând. Exprimarăm, se 'nțelege dela sine, o mare curiozitate cu privire la faptul oarecum ciudat că Allamistakeo rămăsese în viață. „Ași fi gândit, zise d-l Buckingham, că e multă vreme decând ați murit!”

— Cum! răspunse contele, foarte mirat, n'am mai mult de 700 de ani! Tata a trăit o mie și nu bătea de loc câmpii când a murit”.

Urmă o serie amețitoare de întrebări și de socoteli prin care se descoperi că antichitatea mumiiei fusese grosolan cântărită de către noi. Erau cinci mii cincizeci de ani și câteva luni decând fusese așezată în catacombele dela Eleithias.

„Dar observația mea, reluă d-l Buckingham, nu era privitoare la vârsta d-tale la epoca înmormântării d-tale (nu cer decât să constat că ești încă tânăr), ci înțelegeam să vorbesc de timpul îndelungat pe care, după propria d-tale lămurire, l'ai petrecut murat în asfalt.

— In ce? zise contele.

— In asfalt, stărui d-l Buckingham.

— A! da; cam pricep, pe departe, ce vrei să spui; — în adevăr, aceasta ar putea reuși, dar, pe vremea mea, noi nu întrebuițăm nimic altceva decât biclorurul de mercur.

— Dar ceea ce nu putem mai ales înțelege, zise doctorul Ponnonner, e cum se face că, fiind mort și îngropat în Egipt acum cinci mii de ani, ești azi viu de tot și arăți o sănătate minunață.

— Dacă la epoca aceea eram **mort**, cum zici, răspunse contele, e probabil că mort ași fi rămas; căci văd că sunteți încă la începutul galvanismului, și că nu puteți îndeplini cu ajutorul acestui agent ceea ce, în vremurile vechi, era la noi lucru vulgar. Faptul e că căzusem în catalepsie și că prietenii mei cei mai mulți socotiră că trebuie să fiu mort; iată de ce mă îmbălsămară imediat. Cred că cunoașteți principiul de căpetenie al îmbălsămării?

— Ba deloc.

— A! pricep; deplorabilă neștiință! Nu pot deci pentru un moment să intru în vreun amănunt asupra acestui subiect; dar e de netăgăduit folos să vă lămuresc că, în Egipt, a îmbălsăma, propriu zis, era a întrerupe fără termen toate funcțiunile animale supuse procedului. Mă servesc de termenul **animal** în înțelesul lui cel mai larg, ca privind ființa morală și vitală cași ființa fizică. Repet că întâiul principiu al îmbălsămării consta, la noi, în a opri pe loc și a ține neconținut în suspensie toate funcțiunile animale supuse procedului. În sfârșit, ca s'o scurtez, în orice stare se afla individul la epoca îmbălsămării, rămânea în aceeași stare. Acum, cum eu am fericirea să fiu din sângele Cărbușului, am fost îmbălsămat viu, așa cum mă vedeți acum.

— Sângele Cărbușului! exclamă doctorul Ponnonner.

— Da. Cărbușul era emblema, pajura unei familii patriciene foarte distinsă și puțin numeroasă.

A fi din sângele Cărăbuşului, înseamnă pur şi simplu a fi din familia a cărei emblemă e Cărăbuşul. Vorbesc la figurat.

— Dar ce legătură e între aceasta şi faptul existenţei d-tale actuale?

— Ei bine, e un obicei obştesc în Egipt, înainte de a îmbălsăma un cadavru, să i se scoată maţele şi creerul; numai neamul Cărăbuşilor n'a fost supus acestui obicei. Dacă deci n'aşi fi fost şi eu Cărăbuş, aşi fi fost golit de creer şi maţe, şi, fără aceste măruntaie, nu prea e lesne de trăit.

— Înţeleg, zise d-l Buckingham şi presupun că toate mumiile care ajung până la noi întregi sunt din neamul Cărăbuşilor.

— Fără doar şi poate.

— Credeam, zise d-l Gliddon foarte sfios, că Cărăbuşul era unul din zeii egipteni.

— Unul din ce egipteni? strigă tare mumia sărind în picioare.

— Unul dintre zei, repetă călătorul.

— D-le Gliddon, sunt cu adevărat mirat că te aud vorbind astfel, zise contele şezând iar jos. Nici o naţie de pe faţa pământului n'a recunoscut vreodată mai mult decât un Dumnezeu. Cărăbuşul, Ibisul, etc., erau pentru noi (aşa cum alte făpturi au fost pentru alte neamuri) simbolurile, intermediarii prin cari noi ofeream Creatorului Cultul nostru, căci Dumnezeu era prea Atotputernic şi măreţ ca să se apropie cineva de el direct".

Se făcu tăcere. În cele din urmă, convorbirea

fu redeșchisă de către doctorul Ponnonner.

— Atunci e probabil ca, după cele ce ne-ai lămurit d-ta, zise el, să existe, în catacombe pe lângă Nil, alte mumii din neamul Cărăbușilor în aceleași condițiuni de vitalitate cași d-ta?

— Intrebarea e de prisos, răspuse Conteș; toți Cărăbușii cari din întâmplare au fost îmbălsămați vii sunt vii azi. Unii chiar dintre cei cari au fost astfel îmbălsămați **dinadins** pot să fi fost uitați de către executorii lor testamentari și se găsesc încă în mormintele lor.

— Ai să fii atât de bun, zisei eu, ca să ne lămurești ce înțelegi prin „îmbălsămați astfel **dinadins**”?

— Cu cea mai mare plăcere, răspuse mumia, după ce mă privi în voie prin monoculul ei; căci era întâia oară când îndrăzneam să-i adresez direct o întrebare. Cu cea mai mare plăcere, zise ea. Durata mijlocie a vieții omenești, pe vremea mea, era cam de opt sute de ani. Puțini oameni mureau, afară numai de cazuri de accidente foarte extraordinare, înainte de vârsta de șase sute; prea puțini trăiau peste zece veacuri; dar opt secole erau socotite cu un termen firesc. După descoperirea principiului îmbălsămării, așa cum vi l'am explicat, trecu prin minte filozofilor noștrii că ar putea satisface o lăudabilă curiozitate, și în același timp ar servi în largă măsură interesele științei, îmbucătățind durata mijlocie a vieții, și trăind viața aceasta firească în rate. Cu privire la știința istorică, experiența a arătat că era

ceva de făcut în această direcție, ceva trebuincios neapărat. Un istoric, de pildă, ajungând la vârsta de 500 de ani, scria o carte cu cea mai mare grijă; apoi se lăsa să fie îmbălsămat, însărcinând pe executorii lui testamentari **pro tempora**, să'l reînvieze după o oarecare scurgere de vreme, — să zicem cinci, șase sute de ani. Reintrând în viață după acest răstimp, el găsea opera lui istorică prefăcută într'un soi de caet de însemnări îngărămate la întâmplare, — adică într'un fel de arenă literară deschisă părerilor contradictorii, enigmelor și certurilor personale ale tuturor bandelor de comentori exasperați. Aceste păreri, aceste enigme care treceau sub numele de adnotări sau corectări, învăluiseră, chinuiseră, zdrobiseră atât de mult textul, încât autorul era silit să scotocească pretutindeni în amestecul acesta cu ajutorul unui felinar ca să poată descoperi propria lui carte. Dar, când o regăsea, această nenorocită de carte nu prețuia niciodată cât oboselele prin care trecuse autorul ca s'o regăsească. După ce o scria din nou, mai rămânea încă o muncă istoricului, o datorie imperioasă: să corecteze, după știința și experiența lui personală, tradițiunile zilei privitoare la epoca în care trăise el mai înainte. Ori, acest procedeu de recompuere și rectificare personală, urmărit din când în când decătre diferiți înțelepți, avea drept rezultat să împiedice istoria de a degenera într'o curată fabulă.

— Mă rog de iertare, zise atunci doctorul Pon-

nonner, punând ușor mâna pe brațul Egipteanului, mă rog de iertare, domnule, dacă pot să'mi îngăduesc să te întrerup o clipă?

— Mă rog, domnule, răspunse contele dându-se puțin la o parte.

— Doream numai să-ți fac o întrebare, zise doctorul. Ai vorbit de corectări personale ale autorului cu privire la tradițiunile care privesc epoca lui. In medie, domnule, te rog, în ce proporție intra adevărul într'o asemenea scriere încurcată?

— S'a găsit în general că această „scriere încurcată” — ca să mă folosesc de excelenta d-tale definiție, domnule, — era exact „al pari” cu faptele arătate în însăși istoria nescrisă din nou, — adică că nu s'a văzut niciodată în nici o împrejurare o singură iotă a uneia sau a celeilalte care să nu fie absolut și pe de-a întregul falsă.

— Dar fiindcă e limpede de tot, reluă doctorul, că cel puțin 5000 de ani s'au scurs dela înmormântarea d-tale, socot sigur că analele d-voastră din epoca aceea, dacă nu tradițiunile d-voastră, erau îndeajuns de lămurite asupra unui subiect de interes universal: Facerea Lumei, care avu loc, după cum știi, fără îndoială, numai cu vreo zece veacuri mai 'nainte, sau cam așa ceva.

— Domnule! zise contele Allamistakeo.

Doctorul repetă observațiunea lui, dar numai după un adaos de diferite lămuriri izbuti să se facă înțeles decâtre străin. La sfârșit, acesta zise, nu fără șovăire:

— Ideile pe care le pui d-ta înainte sunt, mărturisesc, cu totul noi pentru mine. Pe vremea mea, n'am cunoscut pe nimeni căruia să-i fi venit o idee atât de ciudată, că universul (sau, dacă preferi, lumea aceasta) ar putea să aibă un început. Mi-aduc aminte că odată, dar numai odată, un om foarte învățat îmi vorbi despre o tradiție cam nelămurită privitoare la origina neamului omenesc; și omul acela se sluzea ca și d-ta de cuvântul **Adam** sau **pământ roșu**. Dar el îl întrebuița într'un înțeles generic, ca fiind privitor la incolțirea spontanee prin nomol, — întocmai ca vreo mie de animale microscopice, — la incolțirea, la nașterea spontanee, zic eu, a cinci mari oarde de oameni, răsărind în același timp în cinci părți deosebite ale lumii aproape egale între ele''.

Aici, cei de față deteră din umeri, și unul sau doi duseră mâna la frunte cu un gest plin de înțeles. D-l Silk Buckingham, aruncând o ușoară privire mai întâi asupra occiputului, apoi asupra sinciputului lui Allamistakeo, luă astfel cuvântul:

„Longevitatea omenească pe vremea d-tale, unită cu practica aceea des repetată pe care ne-ai lămurit-o, constând în a-ți trăi viața în rate, ar fi trebuit, în adevăr, să contribuie puternic la dezvoltarea obștească și la îngrămădirea cunoștințelor. Socot deci că trebuie să atribuim inferioritatea neîndoioasă a vechilor Egipteni în toate părțile științei, când îi compari cu mo-

dernii și în deosebi cu Yankeii, numai grosimei mari a căpățânei egiptene.

— Mărturisesc din nou, reluă contele cu o desăvârșită urbanitate, că mi-e cam greu să te înțeleg; spune-mi, te rog, de care părți ale științei vrei să vorbești?"

Aici, toți cei de față, cu un glas unanim, citarăm afirmațiile frenologiei și minunile magnetismului animal.

Ascultându-ne până la capăt, contele începu să ne povestească câteva anecdote care ne dovediră limpede că prototipii lui Gall și Sputzheim înfloriseră și se ofiliseră în Egipt, dar într'o vreme atât de străveche încât aproape i se pierduse amintirea, — și că procedurile lui Mesmer nu erau decât niște scamatorii mizerabile în comparație cu minunile pozitive săvârșite decătore învățații din Theba, cari creiau păduchii și o mulțime de alte ființe asemeni.

Intrebai atunci pe conte dacă compatrioții lui erau în stare să calculeze eclipsele. El zâmbi cu o nuanță de dispreț și îmi afirmă că da.

Acest lucru mă cam turbură; totuși, începui să-i pui alte întrebări privitoare la cunoștințele lor astronomice, când iată că cineva dintre cei de față, care nu deschisese încă gura, îmi suflă la ureche că, dacă ași avea nevoie de lămuriri asupra acestui capitol, ași face mai bine să consult pe un oarecare Ptolomeu cași pe un oarecare Plutarc, la articolul **De facie lunae**.

Intrebai atunci mumia despre sticlele arzătoare

și lenticulare, și în general despre fabricația sticlei; dar nici nu-mi isprăvisem încă întrebările, și tăcutul meu camarad mă împinse ușor cu cotul, șă mă rugă să arunc o privire asupra lui Diodor din Sicilia. Cât despre conte, drept răspuns se mulțumi să mă întrebe dacă noi, ceștia modernii, avem cumva microscopuri cari să ne îngăduie să gravăm onixurile așa de frumos ca Egiptenii. În timp ce căutau răspunsul la această întrebare, doctorul Ponnonner porni pe o cale foarte îndrăzneță.

— Privește arhitectura noastră! exclamă el, spre marea indignare a celor doi călători, cari îl ciupeau până la vânătăi, dar fără a izbuti să-l facă să tacă.

— Du-te să vezi, zise el din nou, plin de entuziasm, fântâna Jocului de popice din New-York! sau, dacă ți se pare prea zdrobitoare contemplarea aceasta, privește o clipă Capitolul din Washington.

Și mărunțelul doctoraș merse până la a arăta amănunțit proporțiile clădirii în chestiune. El lămurii că numai porticul era împodobit cu nu mai puțin de 24 de coloane, având câte cinci picioare diametru și fiind așezate la câte zece picioare depărtare una de alta.

Contele zise că-i pare rău că nu-și poate aminti pentru un moment dimensiunea precisă a nici uneia dintre clădirile mai mari din cetatea Aznac, ale cărei temelii se afundă în noaptea vremurilor, dar ale cărei ruine erau încă în picioare

la epoca înmormântării lui, într'o vastă câmpie de nisip la Apus de Theba. Iși amintea totuși, fiindcă era vorba de portice, de un portic care ținea de un palat de mâna două, într'un fel de mahala numită Carnac, și alcătuită din 144 coloane de 37 picioare circumferință fiecare și așezate la o distanță de 25 picioare una de alta. Ajungea cineva dela Nil la porticul acesta printr'o alee lungă de două mile alcătuită din sfinxi, de statui, de obeliscuri înalte de 20, 60 și 100 de picioare. Insuși palatul, după cât își amintea, avea o latură lungă de două mile și putea să aibă în total un circuit de șapte mile. Zidurile lui erau bogat împodobite pe dinafară și dinăuntru cu picturi ieroglifice. Nu avea pretenția să afirme că s'ar fi putut clădi între zidurile lui 50—60 de Capitoluri de-ale doctorului; dar nu i se putea demonstra că 2—300 de Capitoluri, nu s'ar fi putut îngrămădi acolo fără prea multă greutate. Palatul acesta din Carnac era, la urma urmei, o clădire neînsemnată față de altele de acolo. Conte nu putea, totuși, cu suflet curat, să refuze a recunoaște stilul ingenios, măreția și superioritatea fântânei Jocului de popice, așa cum o descriesese doctorul. Era silit să mărturisească că nimic la fel nu se văzuse vreodată în Egipt, ori chiar aiurea.

Intrebai atunci pe Conte, ce gândea despre căile noastre ferate.

— Nimic deosebit, zise el. Sunt cam slabe, destul de rău concepute și grosolan alcătuite. Nu

pot fi deci comparate cu vastele șosele cu șine de fier orizontale și drepte pe care Egiptenii transportau temple întregi și obeliscuri masive înalte de 150 de picioare”.

Ii vorbi de uriașele noastre forțe mecanice, Recunoscu că știam să facem ceva în acest gen, dar mă întrebă cum am fi putut face noi ca să ridicăm pietrele bolților peste pragurile de sus ale celui mai mic palat din Carnac.

Socotii potrivit să nu aud această întrebare, și-l întrebai dacă avea vreo idee despre puțurile arteziene; dar el se mulțumi să ridice sprâncenile, în vreme ce d-l Gliddon îmi clipi din ochi cu înțeles și mi șopti că inginerii însărcinați să găurească pământul din Oaza cea Mare descoperiseră de curând un atare puț.

Atunci, citai oțelul nostru; dar străinul ridică nasul, și mă întrebă dacă oțelul nostru ar fi putut vreodată să execute sculpturile așa de vii și de netede care împodobesc obeliscurile, și care fuseseră executate cu unelte de aramă.

Lucrul acesta ne făcu să ne pierdem până ntrât cumpătul, încât socotirăm nimerit să facem o diversiune asupra metafizicei. Trimiserăm după un exemplar dintr'o lucrare numită *Dial*, și citirăm un capitol sau două din ea asupra unui subiect care nu e prea limpede, dar pe care oamenii din Boston, îl definesc: marea mișcare sau progresul.

Contele zise numai că, pe vremea lui, marile mișcări erau lucruri grozav de comune, și că pro-

gresul fu într'o anumită epocă o adevărată pacoste, dar nu progresă niciodată.

Vorbirăm atunci despre marea frumusețe și însemnătate a democrației, și ne silirăm mult până să'l facem să înțeleagă bine felul pozitiv al avantajilor de cari ne bucurăm într'o țară în care sufragiul e **ad libitum**, și'n care nu există rege.

El ne ascultă cu un interes fățiș, și păru că se distrează cu adevărat. Când sfârșirăm, ne spuse că s'a petrecut odată, e multă vreme de atunci, ceva aidoma. Treisprezece provincii egiptene hotărîră deodată să fie libere și să dea astfel o pildă măreață restului omenirii. Ele își adunară înțelepții și frământară cea mai isteată constituție pe care o poate închipui cineva. Câtva timp, totul merse nu se poate mai bine; numai că oamenii de acolo prea se obișnuiseră cu brașoavele. Și lucrurile se sfârșesc așa: cele treisprezece state, împreună cu vreo 15—20 altele, se consolidară în cel mai urât și mai nesuferit despotism despre care s'a auzit vreodată vorbindu-se pe fața pământului.

Intrebai cum se numea tiranul usurpător. După cât putea contele să și amintească, tiranul se numea **Poporul**.

Neștiind ce să mai zic despre aceasta, ridicai glasul și deplânsei neștiința Egiptenilor cu privire la aburi.

Contele mă privi cu multă mirare, dar nu răspunse nimic. Gentlemanul cel tăcut îmi dete într'aceea o puternică lovitură de cot în coaste,

îmi spuse că mă compromisesem destul de data aceasta, și mă întrebă dacă eram într'adevăr atât de naiv ca să nu știu că mașina cu aburi modernă se trăgea din invenția lui Hero, trecând pela Salomon din Caus.

Intr'aceea, ne revenirăm în fire, și doctorul, apropiându-se de mumie plin de demnitate, o rugă să spună, pe cinstea-i de gentleman, dacă Egiptenii au înțeles cândva fabricarea fie a pastilelor Ponnonner fie a pilulelor Brandreth.

Așteptam răspunsul cu o adâncă îngrijorare, — dar degeaba. Răspunsul acesta nu venea. Egipteanul roși și plecă capul. Niciodată un triumf nu fu mai complet; niciodată o înfrângere nu fu suferită cu mai multă rea voință. Nu puteam, zău, îndura spectacolul umilirii bieteii mumii. Imi luai dar pălăria, o salutai încurcat, și plecai.

Intors acasă, băgai de seamă că erau orele patru trecute, și mă suii îndată în pat. Acum sunt orele zece dimineața. M'am sculat dela șapte, și scriu însemnările acestea pentru instruirea familiei mele și omenirei. Cât despre cea dintâi n'am s'o mai văd. Nevastă-mea e o zgriptoroaică. Adevăru-i că viața aceasta și în general tot secolul XIX îmi face greață. Sunt convins că totul merge anapoda. Afară de aceasta, sunt tare curios să aflu cine va fi ales președinte în anul 1845. Iată de ce, odată ras și cafeaua odată înghițită, am să mă duc la Ponnonner ca să-l fac să mă îmbălsămeze pentru vreo două veacuri.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

— CLUJ —

A APĂRUT :

No. 1. — *M. Sadoveanu* : Războiul Balcanic

No. 2. — *I. Agârbiceanu* : Diavolul

No. 3. — *P. I. Jouve* : Spitalul

(traducere de Victor Ion Popa)

No. 4 — *Gérard de Nerval* : Mâna vrăjită

(traducere de Eug. Boureanu)

No. 5. — *Oscar Wilde* : Crima Lordului

Arthur Savile

(traducere de Victor Ion Popa)

No. 6. — *A. de Herz* : Șeful Gării

No. 7. — *Gleb Uspenski* : Lăcustele

(traducere de M. Sevastos)

No. 8. — *Gala Galaction* : Toamne de Odinioară

No. 9. — *Edgar Poe* : Fantezii humoristice

SUB TIPAR :

No. 10. — *Rémy de Gourmont* : Secretul lui Don Juan

EDITURA „ADEVERUL” S. A. BUCUREȘTI. SĂRINDAR 9-11